
3 1761 06630395 9

I Ungdommen.

Skildringer

af

Th. Lange.
Cand. theol.

Kjøbenhavn.

Jacob Lunds Forlag. — Louis Kleins Bogtrykkeri.

1858.

Indhold.

I.

Ungdom.

Samtale.

Karl.

Nu har Du jo prostitueret Dig igjen, Vilhelm; der gaar neppe nogen Dag uden at jeg hører Beretninger om Din totale Mangel paa Dannelse. Nu har Du dog været her i Byen i to Aar, kommer i gode Huse, læser dannende og belærende Skrifter; men Ingenting bider paa Dig.

Vilhelm.

Hvad er der nu ivejen?

Karl.

Og derom kan Du spørge? Du har jo slaaet Lieutenant Kvirinius.

Vilhelm.

Ja, den usle Karl! der skulde jeg dog mene, at jeg var i min gode Ret.

Karl.

Da gad jeg dog nok vide, hvormed Du vil motivere en slig Opførsel?

Vilhelm.

Det er mig Gudskelov en let Sag. Seer Du: da mine Forældre boede i Jylland, kom Kvirinius næsten daglig hos os. Han gjorde sig overordentlig behagelig, deklamerede, digtede og konverserede og fortærede som Løn for sin megen Elskværdighed sine Maaltider med særdeles god Appetit. Paa mig udøvede han en stor Tiltrækningskraft, idet han behandlede mig som sin Jævnaldrende, skjøndt han er 6 Aar ældre end jeg, hvilket er meget i den Alder. Jeg var derved kommen til at holde af ham, for Herregud! man er jo ikke af Stok og Steen — især i den Alder. Da han nu kom her til Byen og blev Lieutenant, hørte vi snart, at han vandt stort Terrain, at han havde deklameret, digtet og konverseret sig ind i en Mængde Familier. Det var nu Altsammen meget godt. Der skal ogsaa Nogen til det Arbejde. Da vi nu imidlertid selv flyttede her til Byen, glædede vi os til at fornye Bekjendtskabet med ham; men det lod dog ikke til, at der skulde blive noget heraf; thi vi saae ikke noget til ham. Da jeg første Gang mødte ham paa Gaden herovre, nærmede jeg mig ham fornøjet for at hilse paa ham; men han kneb Ojnene sammen og lod som han ikke kjendte mig. Af denne Beskaffenhed har vort Bekjendtskab været her i Byen, indtil jeg for 8 Dage siden var i Selskab hos

den gamle General v. Schaaf, i hvis Huus jeg er bleven indført som den unge Schaafs Manuduktør. I dette Selskab var Lieutenant Kvirinius tilstede. Jeg lod da naturligviis som om jeg ikke kjendte ham. Ved Bordet udbragte Generalen min Skaal, takkede mig for den Umage, jeg havde gjort mig med Sønnen, og haabede at see mig ret ofte, osv. Da jeg ud paa Natten forlod Selskabet, gik Kvirinius paa samme Tid som jeg ned af Trapperne, og da kom han hen til mig, tiltalte mig med det mest smilende Ansigt, spurgte til mine Forældre, berørte de mange behagelige Timer, vi havde tilbragt sammen i Skolen, og haabede, at vi nu skulde fornye gammelt Bekjendtskab osv, osv. Saa var det jeg slog ham i Ansigtet nede i Porten.

Karl.

Skrækkeligt! Isandhed skrækkeligt! At Du kan gjøre Dine Forældre, der dog har kostet saameget paa Dig, den Sorg at opføre Dig saaledes!

Vilhelm.

Ja, gode Karl! Du er nu gammel og har i saa mange Aar slugt Hovedstadens Snaus. Men jeg har kun været her en kort Tid og er endnu i Besiddelse af min hele Friskhed. Forsøg om muligt at gjenkalde Dig Din Ungdoms Følelser, og naar Du gjør det, forekommer det Dig da ikke, at Du dunkelt kan mindes en Tid, da ogsaa Du følte Dig trykket af al den Løgn og

Jammer, der omgav Dig? Eller, det var maaskee ikke saaledes i Din Ungdom som det er nu?

Karl.

Ja, o ja! Noget af det har jeg vel ogsaa nok mærket. Men jeg har altid været saa dannet, at jeg ingensinde har forløbet mig.

Vilhelm.

Ja det er jeg nu ikke, og jeg vil ligefrem tilstaae Dig, at jeg ikke ønsker nogensinde at blive dannet paa den Maade! Er der ellers Andet ivejen? Nu er jeg gal i Hovedet!

Karl.

Og derom kan Du spørge? hvorledes opførte Du Dig ved Afskedsgildet for Vaasemose? — Du skjældte jo hele Selskabet ud!

Vilhelm.

Ja, Gudskelov, at jeg endelig besluttede mig til det. Jeg var ellers bleven syg.

Karl.

Da havde det efter min Mening været Dig langt tjenligere at ligge syg en heel Uge, end at prostituere Dig saa skrækkeligt. Hvad mener Du forresten med den Tale, at Du ellers var bleven syg?

Vilhelm.

Seer Du: Er jeg mellem Jævnaldrende — unge

Mennesker som jeg selv er det — hvor der tilmed bliver spist og drukket godt, saa bliver jeg begejstret, mit Hjerte udvider sig, og jeg føler mig sympathetisk hendraget til de Tilstedeværende. Saa maa jeg synge og udtale min Glæde over Livet, i den Tanke, at jeg derved udtaler den fælleds Stemning og for derved maaske at bane Vejen for lignende Udtalelser, der ellers muligvis vilde forblive indenfor de Tilstedeværendes Tænder. Men ak! det er ikke Generthed, der forhindrer mine unge Samtidige fra at aabenbare deres Varme. O de Elendige, mærkværdigt Usle! de har intet Hjerte, ingen Følelse, ingen Livskraft, ingen Begejstring for Ungdommens Idealer! Som gamle Mænd faae de lidt Livlighed ved Bordet, hvorved de sættes istand til, uden at falde heelt isøvn, at høre paa nogle hjemmelavede Foredrag, der paa et Haar ligne dem, de andre gamle Mænd holde oppe i Rigsdagen. Hvad komme saadanne unge Mennesker sammen for? lad dem meget hellere sidde hjemme og sove over deres Studium eller Sligt. De er jo dog ikke istand til at vække hinanden, naar de komme sammen!

Karl.

Ja, ja, gode Vilhelm! men Selskabet for Vaasemose?

Vilhelm.

Ja det var jo Selskabet for Vaasemose, jeg omtalte. Ved Bordet begyndte en af Indbyderne at holde en Tale, der var vittig, humoristisk, politisk

og Gud veed hvad mere. Saa skulde der synges Sangen 120, saa første Vers af Sangen 101, og saa fremdeles. Der blev talt om Jura, Krigsvæsen, Theologi, Theater, Professorer, Digtere og Kritik, meget dannet, men uden Spor af Varme og Interesse. Da jeg saa havde siddet et Par Timer og forundret mig og beundret disse gamle unge Mennesker, fik jeg en Fornemmelse som om jeg ikke kunde beholde min Aftensmad. Jeg reiste mig da for til den Ende at forlade Selskabet; men neppe stod jeg opreist, saa forekom det mig, som om en Dæmon fra Maven af steg mig op i Halsen og tvang mig til at tale. Jeg udbad mig Ordet hos Dirigenten og under Indflydelsen af denne Dæmon, holdt jeg omtrent følgende Tale til Forsamlingen: „O, I hjerte- og blodløse Kreaturer! I Skabhalse og Kvægpander! Er I unge Mennesker, eller Generalkrigskommissærer? I, hvis lønligste Tanke er en udpolstret Lænestol, hvis Hjertes Drøm et fedt Embede — I, som ikke eje een eneste ung og frisk Tanke i Eders gamle, udlevede Bryst — gaar hen og hænger Jer! Ingen ung og elskelig Kvinde vil fælde en Taare over Eders Bortgang, og følgelig har I ikke engang Lov til at leve!"

Saa rejste de sig Alle og kastede mig udenfor Døren.

Karl.

Ja det vil jeg troe. Vilhelm! Vilhelm! Det gaar aldrig godt. Du støder Alle fra Dig. Havde det nu ikke været langt fornuftigere, om Du havde siddet i

Taushed og hort paa deres Taler? Du kunde dog maaskee have lært Noget deraf, faaet en eller anden nyttig Oplysning om Noget, som Du ikke selv forstaar.

Vilhelm.

Ja af den Grund gaar jeg nu ikke i Selskab. Saa gaar jeg — naar galt skal være — hellere hen paa Universitetet og hører paa Professorerne.

Karl.

Saa maa Du ogsaa huske paa, at Du er et digterisk Menneske, og at Du maaskee derfor seer Livet med andre Øjne end de andre unge Mennesker!

Vilhelm.

Passiar, kjære Karl! Det er ikke fordi jeg er digterisk (hvad jeg slet ikke tror jeg er), men jeg er kun simpelthen et ungt Menneske, og det er netop det, de Andre ikke er. Derfor væmmes jeg ved dem.

Karl.

Ja, Vilhelm, Du er over al Maade udannet!

Vilhelm.

Synes Du virkelig? Er der ellers Andet ivejen?

Karl.

Andet? — Er dette ikke meer end tilstrækkeligt?

Vilhelm.

Saa skal jeg selv fortælle Dig mere af samme Slags. Du kjender Justitsraad Gamstrups. Jeg er kommen i det Huus af og til ligesiden jeg kom her til Byen, og jeg veed, at jeg mange Gange har moret Familien. Nu skulde man jo troe, at den paa Grund heraf maatte have lidt tilovers for mig. Jo, pyt! — Netop derfor vilde man med en vis Fornøjelse see mig hængt — det er jeg overbeviist om!

Karl.

Paradox, Vilhelm! hvorfor skulde nu Folk faae Nag til den, der morer dem?

Vilhelm.

Jo, seer Du: smaa Sjæle kunne ligesaavel som store Sjæle nok lide at mores. Men der er den Forskjel paa dem, at store Sjæle faae Godhed, smaa Sjæle derimod Nag til den, der morer dem. Smaa Sjæle have ikke Raad til at give sig hen; deres lille pirrelige Jeg føler sig strax mindre i det Forhold, hvori den Morende kommer til at staae til dem, — i et vist Overlegenhedsforhold, — og det kan de ikke taale. Giver Du mig Ret?

Karl.

Hm! Hm! maaskee?

Vilhelm.

Meget vel. Altsaa hos Justitsraad Gamstrups

var jeg igaaraftes. Familiens Musiklærer var tilstede, saa der skulde altsaa dandses. Efter Bordet begyndte ogsaa ganske rigtigt den unge Musikus at spille Dandsemusik, og vedblev ufortroden hermed i en Timestid, — indtil han pludselig, lige midt i en Polka-Mazurka, begyndte at spille Menuetten af Don Juan. Jeg saae hen paa ham. Med drømmende Blikke og et saligt Smil sad han og spillede den yndige Melodi, uden i mindste Maade at lægge Mærke til den Forstyrrelse, han derved afstedkom. Synet af de dandsende Piger havde vakt en erotisk Stemning hos ham, og saa — maatte han spille Menuetten af Don Juan. Noget Lignende har været Tilfældet med ham tidligere, som han idag har fortalt mig. Jeg havde nærmet mig ham og stod og saae paa ham med inderlig Fornøielse. Han sad i dette Selskab, forekom det mig, som Repræsentant for Ungdommen og Poesien. Da nærmede sig Husets Datter, Frøken Oine (sort Haar, mandigt Udseende, koldt Ansigt, haard Stemme, og dog kun 17 Aar) og sagde: „Maaskee vi tør bede Dem, Hr. Petersen, at see at komme til Dem selv igjen og holde op med den kjedelige Musik, der forstyrrer Dandsen. Hvad er det, De spiller? Det kan jo ingen Mennesker dandse efter.“ „Det er Menuetten af Don Juan, Frøken, og — man kan nok dandse efter den Musik,“ tilføiede han forknyt. „Ja det kan gjerne være, men kjedelig er den, og maaskee De nu vil være saa god at spille Smeraldino Polka-Mazurka om igjen og saa see at gjøre Dem mere Umage.“ Da kogte det i mig.

Jeg vendte mig til hende og sagde: „Var det da ikke bedre, Frøken, at vi fik os en Lirekasse herop og lod Hr. Petersen dreje paa den; saa var vi saa rart betryggede for, at saadanne Forstyrrelser ikke tiere indtraf." Hun svarede mig uden et Øieblikś Betænkning: „Dersom Hr. Vilhelm ikke er tilfreds med den Musik og Dands som vi her ere vante til, staar det Dem jo frit for, at unddrage os Deres Nærværelse." —

„Meget vel," sagde jeg og forlod Selskabet. — O, gamle Karl! hvilket elendigt Dyr saadan en ung Pige dog er! hvor prosaisk, hvor gemytstom maa hun ikke være, at hun ikke kunde see, hvor god og lykkelig den stakkels Petersen saae ud, da han sad og spillede sin Menuet! — O, den usle Skabning, ung af Aar, gammel af Tænkemaade — hvor jeg foragter hende!

Karl.

Herregud, Vilhelm! hvor Du bruger stærke Udtryk! Jeg vil da ikke haabe, at Nogen kan høre os.

Vilhelm.

Allerede ved første Øjekast saae jeg, at den Pige og jeg maatte blive Fjender. Hvor man dog kan føle sig antipathisk stemt mod et Menneske, strax ved første Syn! Ja, Had kan man føle, skjøndt det maaskee ikke er Ret.

Karl.

Ja, her kommer Du nu igjen. Jeg kjender Dine

Anskuelser i dette Kapitel. Du dømmer alle Mennesker efter deres Udseende, efter det øjeblikkelige Indtryk, de gjøre paa Dig. Du er hadefuld mod Dine Medmennesker!

Vilhelm.

Nej, det er jeg ikke. Og det mener Du heller ikke. Men hvad er et Menneskes Ydre? Er det ikke tusinde Gange blevet sagt, at Sjælen bliver ved at arbejde paa sit Huus, indtil den faar gjort dette til sit udvortes Billede? — Stræber Sjælen ikke overalt efter at give sig Udtryk? Kan man ikke for en Deel af det Huus, en Mand har bygget sig, af den Leilighed, han beboer, — ja af den Klædedragt han vælger, — slutte sig til hans Indre, til hans sjælelige Tilstand? Og nu skulde ikke Legemet, der er Sjælens nærmeste Organ, og specielt Ansigtet, der opfatter og gjengiver Sjælens fineste Fornemmelser — det skulde ikke være Sjælens sikkreste Kjendemærke? — Du sagde jeg var hadefuld mod mine Medmennesker. Til den Beskyldning kan jeg kun sige, at naar jeg seer Mennesker, hvis Ydre, ved mit første Syn af dem, aabenbarer mig noget Højt, Reent, Kraftigt, Resigneret, Kjærlighedsfuldt, Barmhjertigt, kort sagt, noget af det skjønne Meneskelige, hvorigjennem det Evige aabenbarer sig, — o da elsker jeg saadanne Mennesker! Jeg kunde kaste mig i Støvet for dem og græde af Glæde i Følelsen af det Godes Nærhed. Ja jeg har endogsaa nogle Gange prostitueret mig i saa Henseende. Men seer jeg saa,

paa den anden Side, Mennesker, hvor det Onde, det Lave, det Smaalige, det Sandselige, det Dyriske, det Uædle — og hvad al den Jammer og Nød hedder — staar at læse saa tydeligt i deres Udseende, Miner og Gebærder, — hvad kan jeg saa gjøre? Kan jeg elske disse Mennesker? — At Gud, som seer, hvorledes det Onde kommer til Mennesket og som veed, hvormeget der har hindret saadanne Mennesker fra at befrie sig fra Dyret, — at han desuagtet kan betragte dem med Kjærlighed — kan jeg vel forstaae. Men saaledes kan et Menneske ikke betragte dem. For mig staae de som Fiender, der hade mig fordi de føle deres Forskjellighed fra mig, og hvem det ret vilde glæde, om de kunde faae mig til at give mig i de samme Magters Vold, hvem de selv ere priisgivne!

Karl

„Jeg takker Dig, Herre, at jeg ikke er som denne Tolder!"

Vilhelm.

Mener Du dermed, at jeg af Stolthed hæver mig over andre Mennesker, har Du Uret; Du har derimod Ret, naar Du mener, at jeg ikke elsker alle Mennesker. Jeg elsker visselig ikke alle Mennesker, ligesaalidt som den Tanke vilde være mig behagelig, at alle Mennesker elskede mig! Herregud! hvem er det man elsker? Mon det ikke er dem, for hvem vi føle Sympathi, dem om hvem vi troe eller vide, at de have eens Sind med os?

Karl.

Og dette mener Du at kunne see af et Menneskes Udvortes og det tilmed ved første Syn?

Vilhelm.

Ja, sikkert!

Karl.

Jeg kan dog anføre et Par Exempler, hvor jeg havde taget Feil. Det var en af vore Publicister, hvis Ansigt strax stødte mig tilbage; jeg fandt det hovmodigt, koldt og haardt, og som Følge heraf antog jeg, at det maatte være Løgn, naar han i sine Skrifter lagde Blødhed og Vemod for Dagen. Men saa fik jeg ham engang at see ved en Leilighed, hvor han havde faaet en af sine Ideer virkeliggjorte, og da erkjendte jeg, at jeg aldrig havde seet ham før.

Vilhelm.

Saa har du intet skarpt Blik i den Retning.

Karl.

Ja, det kan være; men der gives virkelig Mennesker, som man kun meget sjelden faar at see. — Der var saaledes et andet Menneske, som jeg troede at have seet mange Gange, men om hvem jeg ved en Leilighed maatte bekjende, at jeg da saae ham første Gang.

Vilhelm.

Ved hvilken Lejlighed var det?

Karl.

Det var paa en Maskerade. Han var Bøddel.

Vilhelm.

Nu gjør Du nok Nar ad mig?

Karl.

Paa ingen Maade. Bøddel var han ifølge sin hele Personlighed. Bøddel kunde han være bleven heelt og sandt. Men han er af en Fejltagelse bleven noget Andet.

Vilhelm.

Ja, jeg føler selv, at der er noget Irriterende i mine Ord. Og jeg fortjener maaskee ikke bedre Behandling. Men hvorfor viser Du mig ingen Sympathi? Her er jo Ingen der kan høre os. Og derfor kan Du gjerne tale ud af Dit Hjerte, gamle Pædagog! Vi har nu kjendt hinanden i saa mange Aar, Du har været min Lærer, Du har altid holdt af mig, og jeg veed Du kjender mig tilbunds. Men jeg kjender ogsaa Dig tilbunds, maa Du troe. Som Barn har jeg seet Dine Øjne lyne af Uvillie, naar Unatur, Affektation og Smaalighed opløftede sin Røst; men Forholdene har bevirket, at Du er bleven „Forsigtighedens Mand."

Men jeg veed, at om Du blot turde, vilde Du af Dit ærlige Hjerte bevidne mig Din Sympathi!

Karl.

Ak ja, kjære Vilhelm! naar Du tager mig saadan .... Ja, vissselig! Du har jo rigtignok altid været mit Hjertes Barn .... ung, livlig .... og energisk .... og det er Du endnu, og jeg vil ikke nægte, at jeg .... glæder mig over Dig. Men lad for Gud i Himlens Skyld Ingen erfare hvad jeg her har sagt Dig, — ellers er jeg ulykkelig! Og Du maa finde Dig i, at jeg som sædvanlig giver alle Mennesker Ret, naar de sige, at Du er forskrækkelig udannet!

Vilhelm.

Tak, Du gamle Snegl! Du skal saamæn ikke blive ulykkelig for det. Det lover jeg Dig! Farvel!

Karl.

Derfor takker jeg Dig hjerteligst, kjære Vilhelm! .... Men hør blot endnu et Ord: Hvad om Du havde besiddet den Overlegenhed, formedelst hvilken Du kunde have seet paa disse Begivenheder med Humor? — Troer Du da, at Du vilde baaret Dig ad som skeet er? Og Overlegenhed over Andre opnaar man hverken ved at være visere, forstandigere, eller mere idealt anlagt, men alene ved at være kjærligere. Det er netop den Kjærlige, som betragter Menneskene og deres Færd

med Humor. Betragter man Menneskene med Bitterhed, da bliver man selv mindre og mindre, og ejer desuden aldeles Intet, hvormed man kan virke paa dem. Ved med Bitterhed at skjælde Folk ud, fordi de formentlig mangle Idealitet, opnaas Intet; men selv det mest materielle Menneske har i sin Natur et eller andet Punkt, hvorigjennem han staar i Forhold til noget Idealt. Det er da vor Opgave at udfinde dette Punkt. Men dette er vi ikke istand til, naar vi betragte Menneskene med Bitterhed og Foragt, eller med et andet Ord: med Egoisme. Og det er, hvad Du gjør. Naar Du saaledes siger, at Du i et godt Lag føler Dig sympathetisk hendraget til de Tilstedeværende, og trænger til at fortælle dem om Din Glæde ved Livet og om Din Begeistring for det Skjønne og Ophøjede, saa giver jeg ikke 2 Mark for den Sympathi! Sandheden er, at Du da selv er glad og ønsker at Andre ogsaa skulle være det. Du føler i et saadant Tilfælde kun Sympathi for Dig selv, og det er ganske i sin Orden, at Andre ikke strax raabe Hurra i den Anledning. Et af To: Enten nyder man sin Glæde egoistisk, og da maa man være saa beskeden ikke at forlange Verdens Sympathi, eller man benytter det friere og mere kjærlighedsfulde Blik, som Glæden giver, til at udfinde det Punkt, hvor ethvert Menneskes særegne Idealitet træder frem (dette være nu som Glæde, Sorg, Resignation, Kjærlighed, Opoffrelse o. s. v.), og da vil Sympathien ikke mangle. Men for at benytte sin Glæde saaledes maa man — som

sagt — føle Kjærlighed til Menneskene og betragte deres Færd med Humor.

Vilhelm.

Gjør Du da selv det? Betragter Du Menneskene med Humor?

Karl.

Ja, jeg bestræber mig idetmindste for at gjøre det. Har Du ikke selv mærket det under hele vor Samtale?

Vilhelm.

Naa, saadan!

Karl.

Javel! Gak nu atter ud i Livet og udøv Bedrifter!

Vilhelm.

Farvel, Karl!

II.

Erindring.

Samtale.

Johannes.

Sover Du, Andreas?

Andreas.

Nej — jeg sover ikke.

Johannes.

Hvor her er stille og høitideligt! Skal vi ikke staae lidt af Vognen?

Andreas.

Jo, lad os det.

Johannes.

Klokken er 3, det er lige i Morgendæmringen. Hvor dette dog er et forunderligt Sted! jeg har aldrig før været paa et lignende. Hvad er det bølgeformige Graa der i Sydost? Det seer jo ud som Bjerge.

Andreas.

Det er Sandbjerge.

Johannes.

Saadan maa vist Egnen om det døde Hav see ud .... Hvad er den lange sølvblaa Stribe der i Vest? det kan vel ikke være Vesterhavet?

Andreas.

Nej — Vesterhavet ligger bag ved de blaae Bjerge, som Du seer yderst ude i Horisonten mod Vest; den sølvblaa Stribe i Mellemgrunden er Nissumfjord.

Johannes.

Den sagte Susen, der af og til høres, kommer vel altsaa fra Vesterhavet?

Andreas.

Ja, det er Vesterhavet.

Johannes.

Du taler saa sagte. Bevæger det Dig meget at see denne Egn igjen?

Andreas.

Ja, meget. Dette Sted, som vi nu er paa, og denne stille, høitidelige Morgen-Time kalder Erindringer frem.

Johannes.

Fortæl mig hvad der bevæger Dig!

Andreas.

Ak, det er ikke let. Vi har kun det fattige Ord til at udtrykke hvad vi føle, og det forslaar kun lidt, naar Hjertet er fuldt. Har det aldrig undret Dig at føle, hvor trofast Erindringen bevarer det, som har gjort Indtryk paa os, gjennem mange Aar, saaledes at vi i Erindringen herom faae ganske det samme Indtryk, som da vi i Virkeligheden oplevede det?

Johannes.

Jo, over Erindringen har jeg tidt forundret mig. Men tror Du, at den altid er at stole paa? Tror Du ikke, at den viser os det Glædelige, som vi har oplevet, i et fantastisk Rosenskjær, der ikke ganske svarer til Virkeligheden, og fratager den ikke det Onde, vi har gjennemgaaet, dets Braad? Og mon den ikke stundom endogsaa ligefrem bedrager os? viser os Noget, der slet ikke har været?

Andreas.

Det er min Overbevisning, at Erindringen er sanddru. Den udgjør en altfor stor Deel af mit Liv, til at jeg skulde tvivle herom.

Johannes.

Da tror jeg dog at kunne anføre et Exempel paa, at den stundom bedrager. Jeg var for en Maanedstid siden i Theatret. Da jeg i en Mellemakt stod og saae mig om, bemærkede jeg en ældre Mand, som jeg

i Førstningen ikke kjendte, der hilste mig særdeles venligt. Da jeg havde forvisset mig om, at det var mig, hans Hilsen gjældte, bestræbte jeg mig af yderste Evne for at komme efter, hvem han var, og det lykkedes mig, men forinden det endnu var lykkedes mig, fremstillede sig for mig Erindringen om en Sejletour, jeg engang for flere Aar tilbage havde deltaget i, og hvor foruden flere andre ogsaa denne Mand havde været tilstede. Aften begyndte og jeg satte mig ned, men de første 10 Minutter maatte jeg udelukkende hellige til at tænke paa hin Tour, og da viste Erindringen mig den i en romantisk Glands, og et vist Vemod kom over mig. Og nu i dette Øieblik, da jeg igjen tænker derpaa, har jeg samme Følelse. Og det er det Forunderlige. Thi havde denne Sejletour paa en eller anden Maade bevæget mig, havde det virkelig været en romantisk Tour, da var det let at forklare. Men den var ganske almindelig, og Deltagerne og jeg selv iberegnet, vare i sædvanligt Hverdagshumør.

Andreas.

Kan Du huske, at der for et Par Aar siden, var kommet os Noget imellem?

Johannes.

Ja, jeg kan.

Andreas.

Og kan Du huske, at naar vi i den Tid var sammen, bestræbte vi os begge for at glemme det,

der var imellem os, ved kun at bringe saadanne Ting paa Bane, hvorom vi vidste, at vi Begge vare enige deri, uden at det dog i længere Tid vilde lykkes os at faae den Muur, der havde rejst sig imellem os, nedreven?

Johannes.

Ja, det mindes jeg Altsammen.

Andreas.

Og husker Du da ogsaa, hvorledes det omsider lykkedes os?

Johannes.

Ja, vort oprigtige Venskab, som vi erkjendte var begrundet paa Lighed mellem os i Henseende til alt Væsentligt, vandt Gudskelov Sejr.

Andreas.

Ja, ganske vist. Men husker Du ikke, hvorledes det gik til, at det vandt denne Sejr? Vi stod i Dit Vindue og saae ud over Fælleden, hvor der gik nogle Drenge og kastede med en Flaske. Vi stod i Taushed og saae paa denne Leg, — da gik der paa een Gang Noget op for os, og vi sagde paa een Gang: husker Du det?

Johannes.

Ja, ja! Du har Ret. Da kom vi til at tænke paa en Pintseferie i vor Skoletid, da vi næsten en heel Dag havde ligget i en Baad paa Hald Sø, og vor

hele Morskab bestod i med tillukkede Øine at kaste en tilproppet Flaske ud i Vandet og saa at finde den igjen!

Andreas.

Ja! da smeltede vore Hjerter, og vi græd; og vi kunde fra det Øieblik ikke forstaae, hvorledes Noget i saa lang Tid kunde fjerne os fra hinanden. Og det var en Erindring om noget saa Ubetydeligt, ja om Noget, vi ikke engang havde moret os synderligt ved, der havde en saadan Magt over os. Thi vi kunde begge huske, at vi paa Hjemtouren fra Hald gik saa smaat og ærgrede os over, at vi ikke vare blevne hjemme og havde faaet os en ordentlig Vold med de Andre. Jeg gik imidlertid i min Ensomhed og grublede over, hvori det vel kunde ligge, at denne, tilsyneladende saa fattige Erindring, kunde udøve en saadan Magt over os, og pludselig en Gang, længe efter den Tid, udfandt jeg det. Jeg tror ikke, at jeg før har talt til Dig herom?

Johannes.

Jeg husker det idetmindste ikke.

Andreas.

Gaa med Din Tanke tilbage til hin fjerne Dag, og naar jeg da siger Dig det, er jeg vis paa, at Du vil erindre det. Kan Du ikke huske, at vi henimod Aften forlod Baaden og gik op paa Volden, Østen for Ruinen? Vi stod der kun et Øieblik. Solen var ved at gaae ned. Vi saae det Øverste af Bøgeskoven

i Solglands, mens den blaalige Taage, der aldrig forlader denne Skov, laa over det Nederste af den. Idetsamme ringede Kirkeklokken i Almind. Det Hele greb os begge stærkt, men vi talte naturligvis ikke dengang til hinanden om hvad vi følte, ja vi skyndte os endogsaa med at komme ned i Baaden igjen.

Johannes.

Ak, ja! Du har Ret. Jeg generede mig for det, jeg følte, og jeg var bange for, at Du skulde mærke min Bevægelse.

Andreas.

Ja, saadan er man i den Alder. Men det var det Syn paa Volden og den Stemning, dette satte os i, der formaaede at lægge en saadan Sødhed i Erindringen om den Dag.

Johannes.

Og dog havde vi begge glemt denne Begivenhed i saa mange Aar!

Andreas.

I den Alder er man saa rig paa skjønne Indtryk, at man i Øieblikket glemmer det ene for det andet. Der kunde gjerne være gaaet dobbelt saa lang Tid hen, forinden vi erindrede det; men erindre det — det maatte vi engang.

Johannes.

Du tror da ikke, at et saadant Indtryk ganske kan udslettes?

Andreas.

Nej, aldeles ikke! Hvadsomhelst der har grebet os stærkt, det være nu et kjærligt Ord, et Blik, et Smil, et smukt Syn, hvorigjennem Sjælen har modtaget en Aabenbaring af det Evige, af det Skjønne og har i sin Glæde herover ligesom hævet sig ud over sin Grændse og jublet i Følelsen af sin Rigdom, — det kan aldrig ganske forsvinde! Det kan hvile uerindret i mange Aar; vor Villie har ingen Magt over det; vi kan ikke tage det frem, naar vi har Lyst — dertil ligger det for dybt. Men engang, naar dybere Kilder i os aabne sig, da løftes det op af disse.

Johannes.

Ja, kjære Andreas, heri kan jeg gjerne give Dig Ret; men hvad slutter Du nu heraf i Henseende til det Tilfælde, jeg anførte, hvor Erindringen bedrog mig?

Andreas.

Jeg slutter heraf, at det beror paa en Misforstaaelse af Erindringens Natur, naar Du siger, at den bedrager. Efter min Erfaring er den sanddru og trofast, ja den bevarer med daguerreotypisk Nøjagtighed Alt, hvad der har bevæget Sjælen, til de sildigste Tider. Men netop fordi den bevarer sine Skatte saa dybt,

kan der gaae lang Tid hen, uden at disse komme op paa Overfladen. Det er disse i det Dybeste hvilende Erindringer, hvoraf vor Sjæls hemmeligste Liv drager sin Næring; de udgjøre den Regulator, hvorefter vore Tanker og Følelser ved det Nærværende ubevidst danne sig. Og hvad nu angaar det Tilfælde, som Du anførte, da er det vist, at vi stundom gribes af en Forestilling, der kun staar i en eller anden udvortes Forbindelse med Noget, der engang har bevæget os, og vi faae da kun et ubestemt Indtryk af den Sorg eller Glæde, som Erindringen herom gjemmer. Men dette ubestemte Indtryk stammer fra Erindringen og er derfor sandt. Det er derfor min Overbevisning, at hin Sejletour i en eller anden Henseende maa have været saadan, at den var fuldkommen værdig til den vemodige Længsel, Du offrede den. Synet af Manden formaaede kun at lade Skatten klinge i Dybet, men det var ikke istand til fuldkomment at hæve den. Du har paa hiin Tour haft, om end kun et øjeblikkeligt Indtryk af noget Kjærligheds fuldt, Højt, Kraftigt og Frigjørende . . . . Det kan gjerne være, at Du ikke husker det før om 30 Aar. Men engang vil Du huske det!

Johannes.

Jeg tror Dig. Der er i dette Øjeblik Noget over Dig, der giver Dit Ord Vægt. Hvad er det?

Andreas.

Maaskee mine egne Erindringer fra dette Sted.

Johannes.

Hvilke ere da disse? — Vil Du fortælle mig dem?

Andreas.

Ja, det vil jeg. For 25 Aar siden, da jeg var i en Alder af 17—18 Aar, kom jeg tilligemed en Bekjendt kjørende med Extrapost ad denne Vej til Ringkjøbing. To Aar iforvejen havde jeg ligeledes været i Ringkjøbing, og jeg var da nogle Gange truffet sammen med en ung Pige paa min Alder i hendes Forældres Huus. Du veed jo nu vel fra Dig selv, hvordan man er i den Alder, hvor lidt man behøver for ved Hjælp af den friske, ungdommelige Poesie, man netop nu har begyndt at føle, at skabe sig det Skjønneste. Jeg havde dog næsten ikke tænkt paa hende i de to forløbne Aar. Kun kan jeg erindre, at naar Noget i den Tid havde grebet mig, stod Billedet af hende paa en eller anden Maade i Forbindelse dermed. Jeg maa i saa Henseende appellere til Din egen Erindring fra de Dage, for at Du kan forestille dig, hvorledes hun stod for min Tanke. Det var i ethvert Tilfælde ikke for hendes Skyld, at jeg anden Gang befandt mig her. Opfyldt af en ubestemt Forestilling om noget Mildt, Uskyldigt og Glædeligt var jeg kjørt fra Holstebro henpaa Aftenen. Da vi kom ud paa de sandede Hedeveje, faldt vi isøvn, og jeg vaagnede ikke førend vi befandt os der, hvor Vognen nu holder. Da jeg følte mig dybt greben af dette Steds forunderlige Ensomhed og Alvor, som jeg ikke før havde lagt Mærke

til, stod jeg af for at see mig lidt om. Min Kammerat foretrak at sove videre. Som nu var det lige i Morgendæmringen. Lette, hvidlige, klare Skyer bedækkede Himlen. De lave Sandbjerge saae ud som en heel Bjergkjede, og det eneste Hørlige i denne Ørken var Vindens svage Piben i Lyngen og Havets fjerne, melodiske Brusen, hvilket kun tjente til at gjøre Ensomheden end mere dyb og skummel. Nu er det saaledes med mig, at en saadan Tid og saadanne Naturomgivelser som disse, aldrig undlade at gjøre stærkt Indtryk paa mig. Men dengang meer end nogensinde. Jeg følte mig som forklaret. Den høieste Glæde over mit Liv og min Ungdom betog mig; jeg havde en Fornemmelse, som om mit Hjerte et Øjeblik stod stille, fordi det var mættet af Glæde og Fred . . . . . Men som jeg sagde før: vi har kun det fattige Ord til at udtrykke vore Følelser, og med Ord kan jeg idetmindste ikke forklare den Lykke, jeg følte hin Morgen. Men jeg veed, at Du forstaar mig alligevel.

Johannes.

Ja, jeg kan forstaae Dine Følelser, hvis det var Tanken om den unge Pige, som Du ventede at see igjen, der bevirkede Din lykkelige Stemning?

Andreas.

Hun var ganske vist med i min Tanke, men var dog langtfra det Eneste, som bevirkede den Glæde, der kom over mig. Saadanne glæderige Øjeblikke tror

jeg ikke, der kan paavises nogen bestemt Grund til. Kan det ikke undertiden hænde sig, at som vi allerbedst gaae paa Gaden, kan der komme som en Lysning eller en Klarhed over os, i hvilket Skin vi see Omgivelserne med andre Øjne, end et Øjeblik tilforn. Hvor kan det da ikke bevæge os, at Solen for Ex. kaster sine Straaler netop paa den Maade! og hvor særegent indtagende og kjærligt kan da ikke et Menneskeansigt forekomme os! — Da har dybere Kilder, som ellers ikke rinde, aabnet sig i os, og Sjælen bader sine Vinger i det friske Væld.

Johannes.

Du er stærkt bevæget.

Andreas.

Ja, det er jeg.

Johannes.

Sig mig, Andreas, saae Du nogensinde den unge Pige igjen?

Andreas.

Jeg saae hende nogle Timer efter de lykkelige Øjeblikke, jeg her oplevede. Det var min Indvielse til hele mit efterfølgende Liv.

Johannes.

Og Du kom til at elske hende?

Andreas.

Ja! Ak, Johannes, kjære Johannes! Du, der nu er den eneste, som har mig kjær! .... dette Sted med dets Minder er i dette Øieblik mægtigt over mig. Du har stundom sagt mig, at der var Noget hos mig, som Du ikke ret forstod, og Du forstod ikke, hvorfor den ensomme Pebersvend, der i Kjøbenhavn havde det ensomt nok, nu vilde kjøbe Herregaarden paa Heden mellem Sandbjergene ..... Men paa den Gaard, hvortil vi nu drage, har Hun boet som gift og æret af Alle, men uden at være lykkelig, og der døde hun! ..... Nu længes jeg efter den Gaard! .... Johannes! lad os see at komme paa Vognen igjen!

Johannes.

Kjære Andreas!

III.

Den lærde Theolog.

En Fortælling.

Der levede engang en ung Student, der med et rent Sind og en enfoldig Tro, havde begyndt at studere Theologi. Hvad hans Hjerte alt forlængst havde sagt ham, skulde nu maales med Forstandens Alen. Med stor Begeistring begyndte han paa sit Studium, og med Troens Lys for Øiet skred han rask fremad. Idealet, der stedse foresvævede ham, var at naae et saadant Standpunkt, hvor Tro og Videnskab havde gjennemtrængt hinanden, og da at forkynde Guds Ord som Præst og Lærer med Varme og Myndighed. Hans fromme Stræben mislykkedes heller ikke. Vel opstod nu og da en eller anden Tvivl og Anfægtelse hos ham, men disse Sjælefjender vare ikke istand til at vinde noget fast Tilhold i hans blide Sind og uskyldige Hjerte. Det stille og rene Liv, han saaledes førte, der var saa forskjelligt fra mange af hans Kollegers, kunde ikke andet end tiltrække ham saavel disses

som Professorernes Opmærksomhed. De første kom til ham og søgte Oplysning i videnskabelig Retning, og de sidste nærede en høj Grad af Beundring for hans udmærkede Evner. Den Dag han var oppe til Examen, var Auditoriet propfuldt, og overalt hørtes kun hans Roes. Da han om Aftenen efter endt Examen sad hjemme, var der en ubeskrivelig Lykke og Fred i hans Sind. Hele hans Barndoms- og Ungdomsliv stod saa stille og mildt for hans Erindring. Det at han altid havde levet for sit Ideal, og at hans Tanke altid havde været opfyldt af det, han ansaae for det Højeste, havde bevirket, at han nu, da han i en Alder af 25 Aar stod ved et Hvilepunkt i sit Liv og kastede sit Blik fremad og tilbage, hverken haabede eller erindrede noget af Det, der ellers plejer at opfylde Ungdommens Hjerte i den Alder. Ingen Lidenskab, ingen Begjærlighed havde endnu hævet sin Stemme i hans Bryst. Kun Idealet stod for ham nu som før: at kunne blive en værdig og dygtig Ordets Tjener. Som han sad opfyldt af disse lykkelige Tanker, bankede det paa hans Dør, og en af de theologiske Professorer traadte venligt smilende ind til ham. „Unge Ven" — sagde han — „undskyld hvis jeg kommer og forstyrrer Dem i Deres Examensglæde; men det er sand Interesse for Dem, som har ledet mig til at opsøge Dem, og De vil vist ikke tage mig det ilde op, naar jeg spørger Dem, hvad Deres Bestemmelse nu er?" „Min Bestemmelse" — svarede den unge Mand forundret — „det er naturligvis at blive Ordets Forkynder, at blive

Præst!" — „Præst!" — sagde Professoren lidt haanligt — „aa ja saamæn! det kan jo være godt nok; men hør mig, kjære unge Ven! dertil synes De mig isandhed at være altfor god!" „For god?" „Ja for god! De har udmærkede Evner, De er ligefrem født til at være Videnskabsmand. Og nu veed De jo nok, hvordan det ialmindelighed gaar med Præsterne, — de sloves efterhaanden og tabe deres Interesse for Videnskaben . . . . Det vilde være Skade, ubodelig Skade, om et saa glimrende Talent som De, skulde ende som en simpel, ubekjendt Præst. I en af Deres Examensopgaver, som i høj Grad har forbauset os Alle, har De uomtvisteligt lagt for Dagen, at De er i Besiddelse af et usædvanligt kritisk Blik; og det er derfor mit Raad til Dem: uddan dette ved Studium og gjør saa Anvendelse deraf til selvstændig videnskabelig Forskning! Der er intet Spørgsmaal om, at De da engang vil kunne blive en af Videnskabens Heroer! . . . . See, det var, hvad jeg har anseet for min Pligt at sige Dem; . . . . ja De behøver ikke at svare mig nu. Tænk nu blot over, hvad jeg har sagt, og naar De har taget den Bestemmelse at ville følge mit Raad, som jeg haaber De vil gjøre af Hensyn til Deres eget Vel, saa kom til mig, og jeg skal da tale nærmere med Dem. Farvel!" — Da den unge Kandidat var bleven alene, overvejede han med Rolighed og Alvor Professorens Ord. Han var dog ikke i Tvivl om hvad han havde at gjøre. Han spurgte sig selv: af hvilken Grund har jeg studeret? — mon

for at blive theologisk Skribent og Videnskabsmand? — Nej! jeg har søgt efter Sandheden for deri at finde en Støtte for min Tro og mit Liv, og for derefter, ved mit Ord og ved mit Exempel, at kunne tjene mine forvildede og syndbetyngede Medmennesker som Vejviser. — Han gav sig nu ogsaa strax ifærd med at udarbejde Prædikener, som det var hans Agt efterhaanden at holde . . . . Men han kunde dog Tid efter anden, endog under saadanne Beskjæftigelser, gribe sig selv i et vist Drømmeri, som han ikke tidligere havde kjendt, og som drejede sig om hans egen Persons Lykke og Fremtids-Storhed, og disse Drømme stode da som oftest i en eller anden Forbindelse med Professorens Ord: „De vil engang kunne blive en af Videnskabens Heroer." Ja, — plejede han da at sige til sig selv, — man kan jo vistnok tjene Gud paa forskjellig Maade; en dygtig Videnskabsmand vil ogsaa kunne stifte meget Godt. — Som han en Dag gik forbi Universitetet, bemærkede han, at der var opslaaet endeel Opgaver til Besvarelse i de forskjellige Videnskabsfag. Med bankende Hjerte læste han Opgaven i Theologi; det var en videnskabelig-kritisk, og havde nogen Lighed med den, han saa udmærket havde besvaret ved Examen, kun udfordrede den et langt større Studium og selvstændig kritisk Forskning. Blodet steg ham til Hovedet, altsom han den ene Gang efter den anden gjennemlæste Opgaven, og det svimlede næsten for ham, — — indtil det pludseligt faldt ham ind, at det jo igrunden var latterligt at føle sig tilmode som

om han var ifærd med at begaae noget Ondt; — det var jo tværtimod en Berømmelse for ham, at han var en saadan Opgave voxen. Med frejdigt Sind gik han bort, forskaffede sig de fornødne Hjælpemidler, gik hjem og begyndte at studere. Han var overordentlig flittig og kunde neppe løsrive sig en Time om Dagen fra sit Studium. Der var som en Feber af Uro over ham, og han havde en Fornemmelse af, at han aldrig før havde studeret saaledes. Opgaven blev færdig længe før Indleveringstiden, men han var saa opsat paa den, at han strax begyndte at studere om igjen efter en vidtløftigere Maalestok, og han var saa heldig at faae den anden Gang udarbejdet og gjennemseet. Han var desuagtet ikke endnu tilfreds med den, og han vilde have givet meget til, at han kunde have beholdt den hos sig nogen Tid endnu. Men dette havde dog ikke været nødvendigt; thi da Bedømmelsen blev offentliggjort, blev der ham tilkjendt en saadan Roes og Berømmelse, som ikke i Mandsminde var bleven Nogen tildeelt. Professorerne stode formelig paa Hovedet af Ærefrygt og Forfærdelse, og den Professor, der havde opsøgt ham paa Examensdagen, klappede ham paa Skulderen og raabte: „Naa, hvad sagde jeg? havde jeg ikke Ret?" — Den videnskabelige Kritik var altsaa hans Kald, derom vare Alle enige, derom kunde der ikke mere være noget Spørgsmaal. Med rasende Heftighed kastede han sig nu over denne Videnskab og gjorde uhyre Fremskridt deri, og Maalet, der smilende vinkede ham, var en Professors Værdighed og

Embede. Men da han saaledes havde sat sig et andet Maal end det, der tidligere foresvævede ham, var ogsaa den Aand, der forhen besjælede ham under hans Arbejde, nu forsvunden og havde givet Plads for en anden. Det var ikke hin milde Aand, der med kjærlig Længsel havde talt til hans Hjerte fra hans Barndom og indtil nu, og under hvis Indflydelse hans Studium havde været ham som en Hvile, hvorefter det Bedste i hans Sjæl længtes, men det var en stræng, urolig og vildsom Aand, og for denne trællede han nu. Han havde vel stundom, især i Forstningen, en Fornemmelse af, at han nu var kommen heelt udenfor Det, for hvis Skyld han havde begyndt at studere Theologi; men det Lokkende og Pirrende i den Tanke, at han muligvis kunde blive en af den theologiske Videnskabs Heroer, rev ham stadig med sig. Han udgav nu aarlig theologisk-kritiske Værker, og vandt derved stor Berømmelse og mange Penge. Han erholdt Rejsestipendium for i fremmede Lande umiddelbart at kunne øse af Kilderne, og ved sin Hjemkomst blev han ansat som Professor og Doktor i Theologien. En talløs Skare af Disciple hang ved ham og hørte ham, og han undte sig derfor ingen Hvile, men færdedes med Uro baade Dag og Nat mellem støvede Folianter og afblegede Haandskrifter, — — indtil Roserne paa hans Kinder blegnede og hans Haar blev hvidt som Snee. Skjøndt han endnu ikke var nogen gammel Mand, havde han dog ved sine anstrængte Studier

svækket sin Livskraft saameget, at han ikke mere saa udeelt kunde offre sig til sit Kald. Dette var ham vel en stor Sorg, men det trøstede ham overordentlig meget, at hans Søn ganske havde arvet hans dybe Blik for den kritiske Forskning. Tilsidst kunde han paa Grund af sin Svaghed ikke mere holde Forelæsninger, og han vilde nu tilbringe sine sidste Dage med at samle, ordne og udgive alle sine mange Skrifter under Et, og hermed var han selv og Sønnen beskjæstigede saameget som Faderens Svaghed tillod det. Engang da de saaledes sad sammen, sagde Sønnen: „Du kan ikke troe, kjæreste Fader, hvilken Stolthed og Glæde, der fylder mig, ved at kunne medvirke Noget til Din Berømmelse; thi naar Alt, hvad Du har skrevet, bliver samlet under Et, da vil først Storheden af Dit hele Værk kunne erkjendes!" — „Ja"! — sagde Faderen — „og dog er jeg ikke færdig, min Søn, langt fra! Mine Undersøgelser angaaende det nye Testamentes Ægthed kunde jeg netop nu ved Revisjonen ønske at gjøre langt fuldstændigere; men jeg maa desværre paa Grund af min Svaghed indskrænke mig til enkelte Ordforbedringer. Men det er mit Haab, at Du skal blive den, der vil bringe mit Værk til Modenhed!... En stor Deel af det nye Testamentes Uægthed, har jeg dog godtgjort ved vægtige Grunde.... men Meget staar tilbage. Ak! maatte der kun endnu levnes mig Tid til en videregaaende Undersøgelse angaaende første Brev til Korintherne, — da er jeg sikker paa, at jeg

skulde bringe et Resultat for Dagen, som de lærdeste Theologer vilde forbauses over." — Den lærde Theolog døde ikke endnu. — Der forundtes ham Tid til at faae alle sine Skrifter udgivne og til at modtage hele den lærde theologiske Verdens Lykønskning i den Anledning. — Og skjøndt han nu var gammel og meget svag, undte han sig endnu ingen Hvile, men var stadig beskjæftiget med ligesaa vidtløftige som lærde Undersøgelser angaaende første Brev til Korintherne. — Saaledes beskjæftiget sad han en Aften ved sit Skrivebord. Udmattet af Anstrængelse havde han bøiet Hovedet ned mod Bordet, og i denne Stilling — med Hovedet hvilende mod en opslaaet Bog — faldt han isøvn. Da han vaagnede, var det over Midnat, og han følte sig styrket af Søvnen. Hans Blik faldt paa den opslagne Bog og han læste: „Thi talede jeg end med Menneskers og Engles Tungemaal og havde ikke Kjærlighed, da var jeg en lydende Malm og klingende Bjelde. Og havde jeg profetisk Gave og vidste alle Hemmeligheder og al Kundskab, men havde ingen Kjærlighed, da var jeg Intet. Og uddelte jeg alt mit Gods til de Fattige, og gav jeg mit Legeme hen til at brændes, men manglede Kjærlighed, da var jeg Intet." Det var mange Aar siden han havde læst disse Ord, og han havde nu ganske forglemt dem, skjøndt han engang havde kjendt dem saa godt. Da han flere Gange havde gjennemlæst dem, sad han længe med bøjet Hoved som hen-

sunken i dybe Erindringer. „Ak, Herre!" — hviskede han — „hvor jeg mindes forunderlig klart i denne Time min første Ungdoms rene Kjærlighed, Længsel og Begeistring! . . . Vee mig, at jeg har forladt mig selv . . . . Jeg er en lærd Mand, det sige Alle . . . og at jeg har vidst alle Hemmeligheder og al Kundskab, men Ingen har sagt, at jeg havde Kjærlighed. . . . og det medrette, thi kun Egenkjærlighed var forenet med al min Kundskab. Ja, det er Dommen over mig, som jeg her læser: „Og gav jeg mit Legeme hen til at brændes, men havde ikke Kjærlighed" — har jeg ikke paa en Maade givet mit Legeme hen til at brændes? — Jeg har ikke skyet nogensomhelst Besværlighed, men tidligt sat min Ungdom og Friskhed til ved overordentlige Anstrængelser . . . . Men var det af Kjærlighed, at jeg gjorde dette? — Nei! Nej! det var for min egen Skyld, ... for at blive berømt og anseet! O, hvilken Forfængelighed har dog hersket i mit Hjerte i disse mange Aar, en saa rasende Forfængelighed, at det vilde have glædet mig, om jeg kunde have bevist Verden, at hele Skriften kun var Digt og Opspind! . . . Men nu er jeg vækket. Det simple, fattige Ord har atter som i min Ungdom formaaet at naae mit Sind, og nu maa jeg see hen over et øde Liv. Gud hjælpe mig"!

Efter denne Nat levede den gamle Theolog endnu et Aar; men han holdt pludselig op med Udgivelsen af sine Skrifter, til de andre Professorers største Forundring, og han afbrod paa samme Tid al Forbindelse

med dem. — Da han paa den høitideligste Maade blev stædet til Hvile, lagde hans Kolleger offentligt en overordentlig stor Sorg og Bedrøvelse for Dagen; men i Hjertet vare de vist ret vel tilfredse med hans Død; thi den Gamle havde ganske stillet dem i Skygge, og det er ubehageligt, ogsaa for Theologer.

Og hans Søn, der havde arvet hans dybe Blik for den kritiske Forskning, var nu — Præst i en afsides liggende Landsby, hvor han fandt sin Glæde i at prædike Ordet for enfoldige Bønder.

IV.

To Tider.

Samtale.

A. Den første Samtale.

Faderen.

Hvad er det Du læser, min kjære Søn? Du seer saa fornøiet ud.

Sønnen.

Jeg veed ikke ret selv, hvorledes jeg har det; men Verden er dog forunderlig, og hvilke deilige Tanker og Følelser strømme ikke hvert Øieblik ind paa et Menneske!

Faderen.

Hvad er det da, som gjør Dig saa lykkelig?

Sønnen.

For Øieblikket er det Noget, som jeg læser her i Hroars Saga. Vil Du see, hvilke mageløse Ord her staae: „Over Fjorden stod den fulde Maane og skin-

nede hen over Bølgerne gjennem Strandens Bøgetoppe. Men udenfor Vinduet havde Hroar ladet hænge en Vindharpe. Her sad han ofte, hørte Nattergalens Sang og drømte om en Aandeverden og et tilkommende Liv. Neppe havde han aabnet Vinduet, og Alt var stille, førend de forunderligste Stemmer lode sig høre; det var, som om fjerne Hærskarer sang en længstforsvunden Sang; som Sølvstemmer, der tabte sig i Nattens Brusen, som bølgende Melodier, der hævede sig og forsvandt." Jeg veed ikke, om det er saadanne Ord, der gjøre mig saa lykkelig, men jeg veed, at naar jeg læser noget Lignende, er det som mine egne Tanker og Følelser fremtræde for mig i Klarhed og Skjønhed. Hos mig selv er de kun dunkelt tilstede, og jeg er ikke istand til at udtale dem, saaledes som Digteren kan det. Derfor er jeg saa lykkelig ved at læse Digterne. Det er, som om jeg fik Bekræftelse paa, at det, der utydelig foresvæver mig, er virkelig til, siden Andre har seet det.

Faderen.

Du sagde, at Dine egne Tanker fremtræde med Klarhed for Dig, naar Du læser Digterne. Men jeg maa tilstaae Dig, at det Sted af Hroars Saga synes mig kun at indeholde Dunkelhed og Uklarhed.

Sønnen.

Synes Du, Fader? — Ja, men det mener jeg dog ikke. Naar jeg om Aftenen sidder i det aabne

Vindue, og Vinden bevæger Træerne derudenfor, og Maanen skinner ind imellem dem, da bliver jeg netop tilmode ligesom Kong Hroar. Vel har vi ingen Vindharpe udenfor Vinduet; men Blæsten behøver ikke et saadant Instrument for at frembringe Musik. Blot ved at bevæge Træernes Blade frembringer den de forunderligste Toner, og da forekommer det mig, at usynlige Aande omgive mig og ville mig vel. Saaledes er det ogsaa tidt nede ved Stranden. Har Du ikke selv mærket, at der er Musik ved Stranden?

Faderen.

Jo. Men for at tale om noget Andet — Din Lærer giver Dig det Vidnesbyrd, at Du har været meget flittig under min Fraværelse.

Sønnen.

Ja, det har jeg! og han har sagt, at hvis jeg vil være ligesaa flittig endnu et halvt Aar, kan jeg blive Student til næste Aar — inden jeg er fyldt 17 Aar.

Faderen.

Ja, det er meget godt, og jeg har da heller ikke noget imod, at Du fornøier Dig paa Din egen Maade om Aftenen.

Sønnen.

Det vilde ogsaa være uretfærdigt af Dig, saalænge som Du selv fornøier Dig ganske paa samme Maade!

Faderen.

Du er temmelig nærgaaende. Hvor veed Du, hvad jeg fornøier mig med?

Sønnen.

Det er da ikke saa vanskeligt at faae det at vide. Er Du ikke hver Morgen ude for at see Solen staae op? Det er ikke meer end to Dage siden, at jeg var kommen op i samme Hensigt, og da jeg vilde gaae op paa Høien bagved Haven, saae jeg, at Du var kommen i Forveien. Jeg vilde da ikke forstyrre Dig, men blev staaende nedenunder, hvor jeg kunde see Dit Ansigt. Du saae saa glad og bevæget ud, at jeg slet ikke fik seet paa Solen, blot for at see paa Dig og glæde mig over, hvor lykkelig Du var. Da Du havde staaet der lidt, sagde Du Noget . . . .

Faderen.

Stop, det er ikke sandt.

Sønnen.

Jo, det er; Du sagde:

„Nu rinder Solen op med Straaler blide,
Forgylder Skovens Top og Bjergets Side“ —

de to Linier gjentog Du flere Gange; men saa gik jeg.

Faderen.

Hvorfor det?

Sønnen.

Jo, for Du troede Dig jo alene, og saa var det jo ogsaa rigtigst, at Du blev alene.

Faderen.

Hm!

Sønnen.

Og kort før Du reiste, opdagede jeg Dig inde i Skoven. Du laa og læste, sommetider høit, under den gamle Eg, og til Bevis paa, at jeg taler Sandhed kan jeg endogsaa anføre, hvad Du læste. Det var det Digt af St. Hansaftenspil, hvor den gamle Eg taler, det, som begynder saaledes:

Her har jeg staaet femhundrede Aar,
Om Vintren med Snee paa mit Bryst,
Mellem Blomster i grønne Vaar,
Mellem eget Løv i brune Høst.

Ikke sandt? var det ikke det Du læste?

Faderen.

Jo. Og hvor skjønt er ikke det Digt! Hvor tidt har jeg ikke glædet mig ved at læse det under vort gamle Egetræ og forestilt mig, at det var det Træ, der talte. Det er vist ogsaa sine femhundrede Aar!

Sønnen.

Ja, jeg anseer det rigtignok altid for saa gammelt, naar jeg ligger og læser det Digt under —

Faderen.

Saa Du ligger ogsaa og læser det Digt under Træet?

Sønnen.

Ja ganske vist; hvor kan man vel have større Fornøielse af det, end netop der?

Faderen.

Nej, det er sandt.

Sønnen.

Og nu det forfærdelige Tordenvejr, vi havde for nogle Aar siden! Kan Du huske det? Da det var paa sit Højeste, gik jeg udenfor for bedre at kunne see det; men da jeg kom ned i Ladeporten, hvem saae jeg da staae paa en Høj ude i Marken i den øsende Regn? — Hvem andre end Dig? — Jeg var dog saa klog at staae i Ly, men Du stod midt ude i Marken! .... Og har jeg da ikke Ret i, naar jeg siger, at Du fornøjer Dig ved det samme som jeg? .... Kjæreste Fader! Bliv ikke vred for hvad jeg har sagt .... Du har jo selv idag opfordret mig til at tale saaledes! .... Derfor tror jeg, at Du ikke mere anseer mig for et rent Barn. Jeg føler min Tanke hæve sig og mit Hjerte udvide sig — maa jeg tale til Dig som om jeg var voxen, og vil Du svare mig under samme Forudsætning?

Faderen.

Ja, min Søn, hvad vil Du da sige mig?

Sønnen.

Saa vilde jeg sige, at om jeg end besad den største Digters Evne til at udtrykke Følelsens Inderlighed, kunde jeg dog aldrig med Ord udtale, hvad jeg føler for Dig. Jeg har fra det Øieblik, jeg begyndte at skjønne, følt mig hendraget til Dig med al min Sjæls Kjærlighed og Sympathi. Skjøndt jeg ærer Dig som min Fader, forekommer Du mig i dette Øieblik snarere som en ældre Broder. Veed Du, hvor ung Du seer ud? Dine Øine ere milde og klare, og Dine Kinder ere ligesaa friske og røde som et ungt Menneskes. Kjæreste Fader! jeg kan sige Dig Alt, hvad jeg tænker. Og kunde det ikke hændes, at Du engang imellem følte Dig noget ensom herude? Men glem da ikke, at Din Søn forstaar Dig, og at Du til ham kan sige Alt, hvad Du tænker, føler, erindrer og glædes ved, og at det er det, jeg beder Dig om, at Du vil tale med mig, som om jeg forstod Dig.

Faderen.

Allerede, min Søn! taler Du saaledes til mig? Jeg skulde da opleve den Lykke tilligemed al den Glæde, jeg har nydt i mit Liv! Ja, jeg veed nu med Vished, at Du har det Sind, som kan forstaae mig. Men idet vi saaledes første Gang staae ligeoverfor hinanden med Bevidsthed om gjensidig Sympathi, hvorom skulde jeg da vel først tale til Dig uden om hende, der døde, Din Moder, ved hvem jeg er bleven den, jeg er, hun, som er Ophav til Alt, hvad jeg i saa mange Tider

har tænkt og følt, og om hvem Erindringen aldrig vil ophøre at udsende sine Straaler over mit ensomme Liv! — I min Barndom var jeg en Drømmer, ligesom Du er nu. Jeg kunde sidde hele Timer paa en Steen ved Stranden og glæde mig over det forunderlige Liv, jeg følte inden i mig, og den skjønne Verden, jeg saae omkring mig. Jeg var bleven tyve Aar, uden at jeg selv kunde forstaae, hvorledes det var gaaet til, at jeg var bleven saa gammel. Da vakte Synet af Din Moder mig til et andet Liv, eller maaskee rettere, til en anden Drøm, til en rigere og mere berusende Drøm, og jeg blev saa lykkelig, saa lykkelig som Ord ikke kunne udsige — ubeskrivelig, ufattelig, umaadelig var min Lykke. Det var ikke en saadan Lykke, som man kan bære i sin sædvanlige, daglige Dragt og med sit sædvanlige Udseende. Nej, den forandrede hele min Tankegang, mit Udseende, min Stemme, min Gang, — ja min Gang; thi det forekom mig som jeg ikke mere gik, men fløi eller svævede. Da jeg i nogle Dage havde gaaet i mit Hjem under dette Pres af Lyksalighed, uden endnu i mindste Maade at være kommen tilrette dermed, følte jeg, at jeg maatte bort for at finde mig selv. Jeg vandrede lige ud ad Vejen, syngende af samme Grund som Lærken over mit Hoved — af Glæde over at være til. Som paa lette Vinger bares jeg fremad, noget aldrig forhen seet Straalende og Herligt var om mig og over mig. Min Glæde drev mig fremad, og dog var der i denne Uro en stille, ubeskrivelig Fred. Jeg dvælede i Træernes Skygger, paa det friske Grønsvær,

ved de rislende Kilder, og det var, som om Alt kjendte og forstod mig, og som om jeg først nu havde faaet Øjne og Øren. O forunderlige, ubegribelige Verden! O, milde Sol, der paa hin Dag skinnede paa mit Ansigt, o kjølende Luftning, der aandede paa min Kind! — Mødte jeg en Vandringsmand, der med bøiet Hoved gik mig forbi, tilsyneladende uden at røres af det, der saa mægtig talede til mig, da raabte jeg til ham: „Hæv Dit Hoved, og lad Solen skinne paa Dit Ansigt og opløft Din Røst til Lovsang!" Mit Ønske var, at jeg maatte træffe paa Mennesker, som kunde trøstes og styrkes ved at blive Vidner til min menneskelige Lyksalighed, ved at modtage deres Deel af mig. Og jeg fandt Mennesker, der med blege Kinder og mørke, ængstelige Blikke sad og rugede over deres Sorg; men naar jeg nærmede mig til dem, og de saae mit straalende Øje og hørte min frejdige Røst, da veg de skye tilbage fra mig. Og jeg traf andre Mennesker, der tilsyneladende vare sorgløse og glade, men naar jeg nærmede mig til dem, og mine Ord, heftige, glødende, fulde af Begeistring over Verdens uendelige Skjønhed og Menneskeaandens uudtømmmelige Fylde af Liv og Fryd, brusede som en Strøm — da veg ogsaa disse bort fra mig, idet de betragtede mig med et Blik, som om jeg var en Fredsforstyrrer. Kun Børn kunde taale at see og høre mig; men de forstode mig jo ikke. Jeg var draget ud for at trykke hele Verden til mit Hjerte, men jeg mærkede, at jeg maatte dæmpe min Glæde, om jeg ikke vilde vandre alene,

at jeg stødte fra mig istedenfor at trække til. Som jeg en Aften gik og grublede over dette, saae jeg i en Have ved Vejen en gammel Mand gaae frem og tilbage. Hans Udvortes indgjød mig en uvilkaarlig Agtelse, og da jeg hilste ham ærbødig, standsede han og sagde: „Hvor det er fornøjeligt at see et saa muntert Ansigt saa seent paa Dagen! Det lider jeg.“ Han bød mig ind i Haven, og det varede ikke længe, forend jeg havde aabenbaret mit Hjertes Glæde for ham; men til min Forundring nedstemte dette ham ikke, ja han blev end mere venlig. Dette gav mig Mod til at fremsætte mit Problem for ham, og jeg spurgte ham, om han kunde klare det for mig. „Ja, min unge Herre, det kan jeg sandelig nok; men havde De levet noget længere, vilde De vist ikke have trængt til mine Oplysninger. Seer De: alle Mennesker hade hinanden instinktmæssig — det er haardt nok; men man maa tage det humoristisk, saa gjør det ikke Noget! Har De aldrig lagt Mærke til, hvor det fornøjer Folk at høre Beretninger om skete Ulykker, i Særdeleshed naar det er Bekjendte, som have været Gjenstand for dem? Og er det ikke gaaet op for Dem, hvor lidet Folk interessere sig for, hvad Godt og Heldigt der skeer? Dog — det er i Grunden ikke saa underligt, at De ikke har lagt Mærke hertil; thi Den, der ikke veed, at det er saaledes, vil næsten ikke troe det. Folk yttre jo vistnok deres Beklagelse over det Onde og deres Begeistring for det Gode i Ord; men de gjøre det paa en saadan Maade, at enkelte Personer — som nu jeg for Exempel —

godt kunne læse dem deres sande Mening ud af Øinene. Og deres sande Mening er, at det Onde glæder dem, det Gode bedrøver dem." „Nej, nej!" — raabte jeg — „saaledes er det ikke; thi jeg selv er ikke saaledes!" — „Ja, De veed det maaskee ikke selv endnu, og De er jo ogsaa ung; men det kommer nok, skal De see. De vil saaledes komme til at indsee, at hvis De ret vil ærgre Folk og vække hemmeligt eller aabent Fjendskab, behøver De blot at vise et smilende, fornøjet Ansigt; og vil De opvække deres Velvillie, da fremstil Dem med et Udseende af Brystsyge eller Kjæresteſorg! Men Glæden — den taaler Verden ikke at see paa. Saadan er det nu engang, og det er haardt nok; men man maa tage det humoristisk, saa er det ikke saa farligt! Og fremfor Alt maa man ikke faae Noget mod sine gode Venner og Bekjendte for den Sags Skyld. Første Gang, man seer det, gjør det vel ondt; men man vænner sig hurtig til det!" — „Men det er jo afskyeligt!" — raabte jeg — „forfærdeligt! — Men De, De selv? Af hvad Grund har De viist mig Sympathi? Er De en Undtagelse fra alle Andre?" — „Det er Noget, De selv maa afgjøre" — svarede han — „og De vil vist selv kunne besvare Dem det, naar De tænker over, hvad jeg har sagt Dem!" Derpaa hilste han venlig til Afsked, og jeg forlod ham.

Med bøiet Hoved gik jeg bort, og det syntes mig, som om Alt var forandret, siden jeg drog ud. Jeg selv havde elsket alle Mennesker, og jeg følte, at mit Hjerte ikke var ondt. Jeg havde villet glæde Alle med min

Glæde, og jeg havde tvertimod opvakt Alles Mishag og mest hans — det følte jeg — der tilsyneladende havde viist mig Sympathi. Hjem! hjem! — raabte jeg — til hende, som har skabt al min Lykke! Hos hende burde jeg jeg være bleven. Stille og sørgmodig gik jeg tilbage mod Hjemmet. Alt hvad jeg saae, forekom mig at tyde paa skjult Uro, Smerte og Mismod, og for at finde Trost maatte jeg skue ind i mig selv og erindre min egen Lykke, medens, da jeg drog ud, min egen Stemning afspeilede sig i Alt og i Alle. — Med Præg af Skuffelse og Nedslagenhed stod jeg for hende, som senere blev Din Moder. „Hvad er hændt Dig?" spurgte hun. Da fortalte jeg hende, hvad jeg havde erfaret og oplevet, og gjentog de bittre Ord, som Manden havde sagt, og skildrede hende det Indtryk, det Altsammen havde efterladt; thi jeg fandt Verden hadefuld, ond og nidsk, og kunde ikke troe, at jeg selv var god; thi hvorfor skulde jeg være forskjellig fra de Andre, især naar jeg blev ældre? — Da tog hun min Haand og sagde: „Vær vis paa, at den gamle Mand har Uret! Jeg er jo saa ung og har seet saa lidt; men Noget kan jeg dog fortælle Dig. For nogle Aar siden, da jeg endnu var halvvoren, fik jeg engang et stort, smukt Ravhjerte med Guldindfatning forært, og jeg løb strax ind til vor Naboes for at lade min kjære og tro Veninde, Marie, see Hjertet. Hun saae paa det med straalende Ansigt; men med Et bleve hendes Øjne fyldte med Taarer, og hun gjorde sig et Ærinde fra mig. Det begreb jeg ikke, og da jeg spurgte vor

Jomfru, svarede hun, at Marie misundte mig Foræringen. Men senere fik jeg at vide, at Maries Forældre den Dag ikke havde havt Brod i Huset, og Marie havde faaet Taarer i Øjnene, fordi hun tænkte paa, hvad hendes Forældre led, fordi de savnede Værdien af, hvad jeg havde faaet til Pynt. Det glemmer jeg ikke, og nu forekommer det mig — hvis Du nu ikke vil blive vred — at Du gik omkring til Folk og viste dem et forgyldt Ravhjerte, men ikke lagde Mærke til, hvad Du derved bragte dem til at tænke paa."

„O," sagde jeg truffen, „det kan vel være! Men hvordan skulde jeg da været glad? Eller hvordan skulde jeg baaret mig ad? Er Du ikke lykkelig, eller viser Du ikke Din Lykke? Hykler Du for ikke at saare?"

„Nej," svarede hun — ak, hvorfor kan jeg ikke i dette Øjeblik lade Dig see et Gjenskin af det elskelige Ansigt, da hun svarede — „nej, jeg hykler ikke; men jeg betragter Dig og Din Kjærlighed som et Laan, Himlen har sendt mig, som en Gjæld, jeg har til Andre, og hvorsomhelst jeg kommer og seer Andre lidende eller ulykkelige, synes de mig at have Fordring paa mig."

Saadan talte hun, der blev Din Moder, og saadan var hun i sit hele Liv, altid bærende paa Følelsen af, at hun stod i Gjæld til Menneskene, altid beredt paa at betale den med Opoffrelse, Velvillie, Blidhed.

Sonnen.

O, Fader! O, min Moder! Ak, hvilket Billede! — Men nu forstaar jeg Dig, Fader! Og Du har

Ret. Moder vilde ikke have hørt efter Vindharpen og seet paa Maanen og hvilet i Lyksalighed derover, og hun vilde ikke have glædet sig over Egetræets Sang, fordi hun selv eiede et saadant Træ! Jeg forstaar Dig, jeg er i Gjæld til Menneskeheden, og jeg er snart saa voxen, at jeg kan begynde at betale den! O, min Moder!

Faderen,

Men forkast derfor ikke Egetræet og Vindharpen. Det er Naturens Røst og Digternes Sange, der er istand til at mildne Sindet og skaffe Hjertet Fred.

Hvor ofte har jeg ikke tænkt paa denne min Kjærligheds første Tid! Jeg har skrevet og sunget derom; men aldrig før har jeg talt til noget Menneske om hine Dages Glands. Kun til hendes Søn vilde jeg tale derom, men ikke førend jeg vidste, at han forstod mig. Du veed nu ogsaa, hvordan mit Liv har været siden hun døde: de Steder, som vi elskede sammen, og hvor vi i Forening drømte dette Livs forunderlige Drøm, — dem elsker jeg og der drømmer jeg endnu. - Men nu skal jeg ikke mere drømme alene. Du er min Søn, og Drømmenes Vemod og Glæde skal ogsaa blive Dig til Deel. Fra idag af ere vi Jævnaldrende! — Da jeg med min Kone drog ind i denne Gaard, vare vi saa lykkelige, at jeg vel skal vogte mig for med Ord at ville forklare, hvori vor Lykke bestod. Kan Du tænke Dig det, behøves ingen Forklaring, og kan Du det ikke, saa vent! En Velsignelse var udtalt over os, da vi drog herind: vi saae intet Ondt, ingen

Sygdom, eller Nød. Tidligt om Morgenen gik vi ud i Mark og Skov, og Dagens Timer svandt for os, uden at vi vidste hvorledes. Naar vi kom hjem var det som oftest over Middag, men vi vidste det ikke, vi havde hverken følt Sult eller Træthed. Vi kunde undertiden gaae længe sammen uden at tale til hinanden; vi gik da begge og forundrede os over, at Alt det, vi saae og følte, var virkeligt; vi kunde ikke ret begribe vor egen Lykke. Undertiden satte vi os paa Skrænterne ved Stranden og saae ud over Søen; jeg tog da gjerne mit Valdhorn frem og blæste en Melodi, og det kunde da hænde sig, at vi kom til at græde.

Sønnen.

Ja! ogsaa jeg har mærket, at naar man er rigtig glad, saa glad, at man synes, at nu kan Glæden ikke blive større, da er man ikke langt fra at komme til at græde. Hvorledes kan det være?

Faderen.

Paa den jordiske Glædes Toppunkt svimler det et Øjeblik for os, og Aanden vilde forvirres og blive fremmed for sig selv paa disse Højder, hvis den ikke dertillige traf paa en gammel Bekjendt: den vemodige Følelse. Vemodet er som et Minde om det Jordiske, det Ufuldkomne, uadskillelig fra enhver højere aandelig Glæde, som vi her nyde.

Sønnen.

Kan man da ikke græde af Glæde?

Faderen.

Jeg tror ikke i den Forstand, hvori Udtrykket ialmindelighed tages. Naar vi som det kaldes, græde af Glæde, da er det ikke egentlig vor Glæde, der giver sig Luft paa denne Maade, men snarere en Følelse af Smerte og Længsel, som netop skylder Glæden sin Tilværelse. Den høieste jordiske Glæde er forbunden med Smerte, fordi Sjælen da mangler Udtryk for det, den føler; alle Ord og alle Toner forekomme den fattige og uden Klang; og den er forbunden med Længsel, fordi vi da begjære saa sjæleligt og inderligt at smelte sammen med det, der vækker vor høieste Glæde, som vi ikke her ere istand til.

Sønnen.

Kjæreste Fader! Aldrig vil jeg kunne elske nogen Anden saa høit som jeg elsker Dig. Gid jeg hele mit Liv maatte leve alene med Dig paa en ensom Ø, adskilt fra alle andre Mennesker! Gid Du maatte blive syg, for at jeg kunde pleie Dig! gid det maatte falde i min Lod at døe for Dig! — O, Fader! Eet forstaar jeg ikke: hvorledes kunde Du finde Trøst, da Du mistede min Moder? — Det veed jeg, at hvis jeg mistede Dig, kunde jeg ikke mere leve.

Faderen.

Naar To have været saa lykkelige med hinanden som din Moder og jeg var, da medfører den enes Død ikke den Efterlevendes Fortvivelse. Erindringen om den Glæde, som de have nydt sammen, dør ikke med den, der døde; den bliver tvertimod Aar for Aar mere levende og klar. Erindringen holder den Efterlevende oppe. Og saa havde jeg Dig. Da Du var ganske lille, og intet Andet hos Dig mindede om hende, end Dine Øjne, tænkte jeg: mon han bliver som hun var? — Mon han vil faae Kjærlighed til Naturen og Sands for det Skjønne og Rene? — Men da Du saa vorte til, og jeg saae den Ømhed og Kjærlighed, Du viste mod Dyrene, og den Glæde, Du havde af at færdes i Skov og ved Sø, da saae jeg jo nok, at Du var hendes Søn.

Sønnen.

O Fader! naar Du taler saadan, føler jeg en Glæde, som jeg endnu aldrig har kjendt. Du taler ligesom Digterne. Men Digterne *skrive* kun, og Du *taler*, og Du er min Fader. Hvorfor har Du dog aldrig før talt til mig saaledes som idag?

Faderen.

Jeg vilde ikke forstyrre det Skjønneste af Din Glæde ved at bringe Dig til at reflektere over den, og jeg ønskede ikke at betage Din Følelse sin Jomfrue-

lighed ved at bringe Dig til at udtale den, førend den selv fordrede det. Men da jeg nu ved min Hjemkomst fandt Dig næsten som en Voxen, kunde jeg ikke længere modstaae den Fristelse at fremkalde en Bekræftelse paa det, som jeg havde haabet og ønsket. Fra idag af ere vi Jevnaldrende!

Sønnen.

Idag have vi første Gang talt sammen.

Faderen.

Ja, første Gang!

B. Den sidste Samtale.

Faderen.

Jeg veed Intet, der virker saa mildt og fredeligt paa min Sjæl, som en saadan Aften at vugges af de stille Bølger. Hjertet føler sig opfyldt af en mild Varme, beslægtet med det Rosenskjær, hvormed Aftensolen i dette Øjeblik farver Vandet. Der er Fred i Naturen og Fred i mit Sind . . . . Hvor jeg har længtes efter Dig, mens Du var borte, min Søn! I min Ensomhed havde jeg ingen rigtig Glæde af at seile herude; da kunde jeg ikke taale det Vemod, som i stille Dage er udbredt over Naturen. Nattergalens Triller og Vindens Susen lod mig kun endnu mere føle Ensomheden. Men nu er Du igjen hos mig, min Søn, og nu vil mit Hjerte atter kunne glæde sig ved disse Steders Fred.

Sønnen.

Skal jeg ikke lægge Aarerne ud? Vinden har ganske lagt sig og vi kommer ikke af Stedet.

Faderen.

Nei, det synes jeg ikke. Denne stille Bevægelse passer saa ganske til den Stemning, Naturen for Øjeblikket har.

Sønnen.

Ja, men er det Ret, saadan at underordne sig Naturen? Den bør vist ikke have en saadan Magt over os.

Faderen.

Hvorfor ikke? Denne Magt er jo ikke til det Onde.

Sønnen.

Jo, det synes mig, naar man retter sig efter Naturen saaledes som Du gjør. Du sympathiserer med den, naar den er fredelig og stille, men ikke naar den er urolig og stormende, og dog er de stille Dage kun faa i Sammenligning med de urolige.

Faderen.

Desmere maae vi glæde os ved de stille Dage.

Sønnen.

Ja, naar vi iforveien har været urolige og stormende ligesom Naturen; ellers har man ikke Ret dertil. Hvis Naturen altid var fredelig, vilde den være mig modbydelig, og naar den er altfor fredelig saaledes som idag, kunde jeg have Lyst til at forstyrre den. Jeg vilde finde det anderledes fornøjeligt at roe, saa hver Muskel stod spændt paa mig, end ligge her og drive med slappe Seil i Vindstille.

Faderen.

Hver Ting til sin Tid, min Søn!

Sønnen.

Ja, men er det egentlig Din Mening? Gaaer Du ikke altid ud at seile paa saadanne Eftermiddage, hvor der som idag er Udsigt til fuldkommen Vindstille henad Aftenen?

Faderen.

Jeg nægter ikke, at Naturens Fred tiltaler mig mere end dens Uro.

Sønnen.

Skulde jeg kunne fornøie mig ved saadan en fredelig Seilads, tror jeg, at jeg f. Ex. maatte have den Bevidsthed, at jeg var en hæderlig og dristig Sømand; mens jeg sad i den rolige Baad, maatte jeg kunne erindre mig stormfulde Nætter paa det oprørte Hav, og utallige Farer, som min Dristighed havde udsat mig for, og som jeg ved Mod og Dygtighed havde redet mig ud af. Da kunde jeg synes, at jeg havde en vis Berettigelse til at nyde den nærværende Fred. . . . . Skal vi derfor ikke hellere roe? saa er vi dog i Virksomhed og udrette Noget; jeg vil ogsaa gjerne roe alene, hvis Du ikke har Lyst.

Faderen.

Hvor vil Du saa roe hen?

Sønnen.

F. Ex. hen at see til mit Bundgarn; jeg skulde alligevel herud iaften.

Faderen.

Nu har jeg ingen Lyst til at see efter Bundgarn; Himlen, Solen og Vandet er i dette Øjeblik mere værd at lægge Mærke til.

Sønnen.

Himlen, Solen og Vandet beholde deres Udseende i den første Time.

Faderen.

Min Stemning vil forjages, naar jeg seer de stakkels Fisk sprælle og døe ved mine Fødder.

Sønnen.

Er der ikke mere Kraft i Ens Stemning, end at den forstyrres ved at man udfører et let Arbeide, saa synes jeg ikke, den er værd at holde paa. . . . Der behøves To til at eftersee Garnet, det er kun en halv Times Arbeide, og jeg vil da gjerne bagefter ligge stille igjen en Timestid.

Faderen.

Dog er jeg nu ikke oplagt til en saadan Forretning.

Sønnen.

Ja, saa vil jeg roe os ind til Land og tage Robaaden med ud; jeg skal da bringe Dig til det Sted, hvor vi nu er, og saa alene besørge Garnet.

Faderen.

Men der behøves jo To til at haandtere det.

Sønnen.

Ja, der behøves egentlig To; men En kan gjøre det, saa tager det blot længere Tid og kræver større Anstrængelse.

Faderen.

Men her er jo Folk nok til at faae med.

Sønnen.

Men det fornøjer mig at gjøre det alene, fordi jeg kan gjøre det.

Faderen.

Hvorfor vilde Du da før have mig med?

Sønnen.

Aa, det veed jeg ikke rigtig, men jeg tror, at det var, for at Du kunde faae noget Virkeligt at beskjæftige Dig med istedetfor at drømme.

Faderen.

Noget Virkeligt? Jeg forstaar Dig ikke! Naar jeg tænker paa min lykkelige Ungdom og paa hele mit senere fredelige Liv med Dig her i Naturens Skjød,

og mit Hjerte da opløser sig i Taknemmelighed mod Forsynet, — er det da ikke noget Virkeligt, min Søn?

Sønnen.

Nej det er ikke. I Virkeligheden har hverken Din Ungdom eller Dit senere Liv været lykkeligt; thi i *Virkeligheden* har Du aldrig levet.

Faderen.

Hvad forstaar Du da ved Virkeligheden?

Sønnen.

Det Modsatte af en Drøm, det virkelige Liv, det Liv, som er bag ved disse Skove og Søer, hvor de høie Dampskorstene rage iveiret, hvor de *virkelige Mennesker* leve.

Faderen.

Hvem er de virkelige Mennesker?

Sønnen.

Det er dem, som holde mere af at roe, end at ligge stille, eller som idetmindste ikke ligge stille, forend de *have* roet.

Faderen.

Forunderligt stikke Dine Ord i mit Hjerte. Min Søn! min Søn! Er der kommet Bitterhed imod mig i Dit Sind? Har Freden og Kjærligheden forladt Dig?

Sønnen.

Du kan ikke forstaae mig!

Faderen.

Kan jeg ikke forstaae Dig? Er vi ikke af samme Sind, Hjerte og Tanke? har vi ikke vidst dette fra den første Gang, vi talte af Hjertet sammen, da Du endnu kun var et Barn? — har denne Bevidsthed ikke været vor Glæde i saa lang Tid, og jeg skulde ikke kunne forstaae Dig?

Sønnen.

Du forstod mig, da jeg var et Barn; men en Voxen forstaar Du ikke, fordi Du selv er et Barn!

Faderen.

Er jeg et Barn, min Søn?

Sønnen.

Ja! Er en Mands Opgave ikke at gaae ud i Livet, og under Kamp og Stræben at vinde sig en Plads deri? Men Du har jo ingen Plads i Livet. En Mands Opgave er at stræbe efter Klarhed og Sandhed, men hvorledes opfylder Du denne Fordring? I mystiske Drømme tilbeder Du Solen, Maanen og Stjernerne, lytter til Bækkenes Rislen og Bladenes Susen og smelter hen i Blidhed og Vemod.

Faderen.

Der kan dog ogsaa gives indre Kampe, min

Søn, som Verden ikke seer, men som dog ikke er uden Frugt.

Sønnen.

Ja, maaske for Vedkommende selv, men det er ikke virkelige Kampe. Den virkelige Kamp bærer Frugt for Livet og foregaar i Livet. Der skal hver Mand prøves. Sidder Du ensom i en eller anden Afkrog, og er nok saa blid, god og kjærlig, — Din Godhed er kun Sygelighed, Din Kjærlighed kun Egoisme! . . . . Ogsaa min Moder var kun et Barn, I var begge kun Børn og opfattede Livet som Børn! Ret som om I kunde forjage det Onde af Verden ved i sygelig Mildhed at ansee det for Noget, der ikke er virkeligt! Jo, det Onde er noget Virkeligt ligesaavel som det Gode er noget Virkeligt; men I kjendte i Eders Sygelighed hverken det Onde eller det Gode!

Faderen.

Forunderligt! forfærdeligt! Med grusom Haand sønderriver Du Baandet mellem Dig og Dine Forældre! Du er ikke mere min Søn!

Sønnen.

Ikke mere Din Søn? Jeg er ikke mere Din Søn! Ja, det er de Ord, som ganske kan løse Fortryllelsen. Længe, længe før idag har jeg villet tale med Dig og forklare mig for Dig, men jeg har ikke kunnet; thi som en Troldmand har Du omgivet mig med en magisk Kreds af Dine sygelige Tanker og Følelser, og

jeg vidste ikke Ordet, som kunde bryde den. Men nu veed jeg det: jeg er ikke mere Din Søn. Anderledes var det den Gang, da jeg som Barn saae paa Verden og paa Dig som paa en forunderlig Drøm! Da fandt Du mig en Dag, da forstod Du mig og da kastede jeg mig til Dit Hjerte med al den Kjærlighed, som kommer af Bevidstheden om Sympathi. Og dengang var der for mit Vedkommende Sandhed i Drømmene, naar vi sværmede sammen ved de rislende Kilder, i Aftensolens Glands og i Maaneskin. Jeg voxede imidlertid, men Du stod stille. Thi efterhaanden mærkede jeg en Drift hos mig til Noget, som Drømmene ikke kunde tilfredsstille, en Drift til at lære selve Livet at kjende — til at leve istedetfor at drømme. Men naar denne Drift kom tilorde hos mig, holdt Du ikke af at lytte dertil; den forekom Dig blot som en Disharmoni i de blide Drømme, og Du sang den gamle Sang om min Moder og hendes Kjærlighed, indtil min Sjæl igjen smeltede hen i Blidhed og Vemod. Denne Drift kom dog altid igjen hos mig, stærkere og stærkere, men jeg gjorde Modstand imod den, fordi jeg dengang ikke selv forstod den; ja, jeg var bange for, at den var til det Onde, fordi jeg ikke fandt noget Beslægtet dermed hos Dig. Men denne Drift var ikke til det Onde, det veed jeg nu. Livet er ingen Drøm!

Faderen.

Forunderligt suse Dine Ord omkring mig. Er dette Virkelighed, eller er det en Drøm?

Sønnen.

Jo, dette er Virkelighed og Sandhed. Jeg er træt af Din Fred og jeg forlanger nu en anden Fred, men først Kamp, ikke her hos Dig, men i Livet, i det virkelige Liv, i det brusende, svulmende, kraftige, bevægede Liv! Ak, Fader! mit Hjerte bruser i mit Bryst af Glæde over sin nære Forløsning fra den lange Trældom, og voldsomt føler jeg mig nu tilskyndet til at befrie mig fuldstændigt. Lad mig da nu forlade Dit Liv med dets usande Fred, denne daglige Udvexling af smaa Følelser og milde Tanker, der ikke har deres Rod i en virkelig Personlighed, men alene i en svag og blødagtig Tilværelse! Thi det virkelige Liv har stærke Lidenskaber og brusende Følelser, der drive til kraftig Daad. I det virkelige Liv kaldes ikke det Fred, at gaae i den stille Skov, ved den smilende Sø og høre paa Nattergalens Triller og Valdhornets Toner; Naturfreden er kun for Den, der har kæmpet og som med blødende Saar vender hjem fra Kampen, men ikke for Den, der er beredt til Kamp og Saar! Det virkelige Liv taler et andet Sprog og har Toner, hvori der bor højere Glæde og dybere Vemod, end i de fattige Naturrøster, og der er Strenge i mit eget Bryst, der, hvis de anslaas, ville give dybere Toner end alle Bølgers Sang og alle Blades Susen! -- Derfor længes jeg efter Mennesker, virkelige Mennesker, i hvem Livets urolige Bølger gaae, Mennesker, med hvem jeg kan kæmpe, for enten at seire eller overvindes, Mennesker, som jeg kan elske heelt, for hvem jeg fuldkommen kan

opoffre mig og i hvem jeg ganske kan rummes. — Derfor har mit Hjerte lukket sig for Dig; thi Du har misbrugt min oprindelige Kjærlighed til Dig og til disse Steder, bedømt mig efter Din egen Natur og troet, at jeg kunde blive et Barn, ligesom Du selv, i al min Levetid! Men takket være Livets gode Aand, at den har fyldt mig med sin Uro, jeg skulde ellers rent være forgaaet i disse Drømme!

Faderen.

Stille! Stille! Lad mine Tanker komme til Ro. Dine Ord forvirre mig og slaae mig til Jorden!

Sønnen.

Havde der været Sandhed i Dit Liv, kunde mine Ord ikke slaae Dig ned.

Faderen.

Men Din Haardhed nedslaar mig. Du burde have vist mig skaanende Mildhed, da Du veed min Kjærlighed.

Sønnen.

Skaanende Mildhed og Blidhed! — Ak, Fader, jeg er saa træt af det Milde, min Sjæl er syg af det Blide. For isandhed at være mild, maa man have erhvervet sig en Personlighed ved at leve i det virkelige Liv og kæmpe sig frem til Harmoni med de Magter, som der findes. Man kan ikke isandhed være god, uden at have kjendt det Onde; men jeg har kun kjendt det

Milde, derfor tror jeg ikke derpaa. Naar jeg har erhvervet mig Liv og Personlighed, kan jeg maaskee igjen blive mild, men nu er jeg meget fattig og har ikke Raad dertil. Hvad mit sande Væsen er, eller skal blive, det veed jeg ikke; kun det føler jeg, at det er noget Haardt, der kan give mig Sammenhold. Derfor kan jeg ikke nu være mild.

Faderen.

Drag da bort fra Din Faders Huus, og kom ikke tilbage, førend Du har samlet Dig Rigdom!

Sønnen.

Din Stemme udøver igjen sin forunderlige Magt over mig .... O, Fader, følg mig! Forlad med mig dette skumle Sted! — See, jeg rækker Dig min Haand, for at føre Dig ud til Liv og Virkelighed. Lad os skynde os bort over skarpe Stene og gjennem rivende Torne, saa at vore Fødder saares og vore Klæder rives istykker, for at vi i Smerten kan glemme Alt, hvad der ligger bag ved os. Vi vil ikke see os tilbage, ikke spise, drikke eller sove, førend vi er langt, langt herfra!

Faderen.

Nei, min Søn, vi To ere af en forskjellig Aand, og vi maae derfor skilles! .... Men Tidens Aander kan igjen forsones.

Sønnen.

Hvad mener Du?

Faderen.

Tidens Aander ere vel forskjellige, men de have dog fælleds Udspring .... De kan derfor forsones .... Drag nu bort!

Sønnen.

Hvilken Drøm drømmer Du nu?

Faderen.

Stille! Tal nu ikke mere til mig. Ro ind til Landet og drag saa bort!

Sønnen.

Ja, nu skal jeg roe!

V.

En Præst.

En Fortælling.

Aftenen før han skulde prædike til Dimis, sad han i sin Stue paa et af Kollegierne. Allerede for flere Dage siden havde han udarbejdet sin Tale; han kunde den godt udenad; thi han havde hørt sig selv mange Gange paa den. Men da han endelig var kommen til det Resultat, at han ikke kunde lære den bedre, saa lænede han sig tilbage i sin Stol og faldt i Tanker.

„Ja" — sagde han, efter at han nogen Tid havde siddet stille med lukkede Øjne — „hvor lykkelig kan jeg dog ikke leve som Præst! Som Præst er jeg tillige Landmand og faar Heste og Vogne, og jeg kan saaledes leve ved det, som jeg har haft Lyst til fra min Barndom."

Han sad atter nogen Tid stille og tankefuld.

Men pludselig begyndte han at blive urolig; han tog sig med Haanden til Panden, som om han var greben af en ny og ængstende Tanke.

„Men er jeg ogsaa værdig til at være Guds Ords

Tolk?" sagde han — „har jeg stræbt efter at klare min Tro og helliggjøre mit Liv?"

Og da denne Tanke nu engang var vakt, saa fremstillede hans hele foregaaende Liv sig med en saa forunderlig Klarhed for ham, og han saae Saameget, som han aldrig før havde seet.

„Jeg er jo virkelig en stor Synder! Jeg har aldrig vidst det før, men nu veed jeg det; og hvorledes kan en saa usſel Synder som jeg være værdig til at tolke den guddommelige Sandhed?"

Han greb atter sin Prædiken, for at finde Mod og Trøst i den. Men hvor ganske anderledes end før forekom den ham ikke nu! „Hvor stolte, hvor kolde ere dog ikke disse Ord!" — raabte han, — „hvorledes kan jeg dog tale saaledes? passe saadanne Ord sig for mig? Nej, denne Prædiken kan jeg umulig holde!

Og dreven af mægtig Uro gik han op og ned i sit Værelse, idet han for første Gang havde den bittre Følelse af sin egen Intethed. Da kastede han sig paa Knæ og bad af et sønderknust Hjerte til Gud, og det var første Gang at han bad saaledes.

Endelig rejste han sig, gik hen til sit Skrivebord og satte sig til at skrive. Først langt ud paa Natten blev han færdig; men han behøvede ikke at lære denne sin nye Prædiken udenad — han kunde hvert Ord; thi han havde skrevet af sit Hjerte.

Under inderlig Bøn til Gud besteg han den næste Dag Prædikestolen, og da han talte af et bange og

sønderknust Sind, lagde Gud sin Velsignelse i hans Ord, og han følte sig selv hævet og kvæget ved det, han sagde.

Kort Tid efter døde hans Fader, og han blev kaldet til Præst efter ham. I samme Aand som første Gang holdt han sin Tiltrædelsesprædiken, — han følte sig fattig og ringe, og derfor var Gud rig i ham.

Aar gik hen, og den unge Præst blev berømt. Det paa en forunderlig Maade Gribende, Ydmyge og Kjærlige, som laa i hans Ord og hele Væsen, naar han talte, lokkede talrige Besøgende endog fra fjernere Egne til hans Kirker. Men han vidste endnu ikke selv, at han var bleven saa berømt. Som før var han kun opfyldt af Tanken om sin uendelige Ringhed, og ihvorvel han ogsaa selv følte en høiere Aand tale igjennem sig, tilskrev han dog alene dette Guds uendelige Naade, og dette gjorde ham endnu mere ydmyg.

Da han havde været fire Aar i sin Faders Kald, blev der tilbudet ham et større i Kjøbenhavn. Det var ikke faldet ham selv ind at søge noget andet Kald, men da det blev ham tilbudt, tog han med Taknemmelighed derimod, idet han mente, at Gud nu vilde aabne ham en større Virkekreds.

Aar gik hen og Præstens Berømmelse steg og steg. Hans Navn, udtalt med Beundring og Kjærlighed, gjenlød over hele Landet; men han vidste det endnu ikke selv. Vel havde Mange sagt ham, at han var til stor Velsignelse, men herover havde han kun glædet sig i Gud, og han følte sig endnu ligesaa ydmyg og ringe, som da han første Gang besteg Prædikestolen.

Som han en Dag sad i sit Værelse og studerede, fik han Besøg af en af sine kjæreste Ungdomsvenner, en Skipper, som i flere Aar havde flakket om langt borte fra Hjemmet. Undselig og forlegen traadte den ærlige Sømand ind i sin Ungdomsvens smagfulde Studereværelse.

„Om Forladelse!" — sagde han — „hvis jeg forstyrrer Dig! Du er jo bleven en saa stor og berømt Mand, siden jeg sidst saae Dig. Alle Mennesker hæve Dit Navn til Skyerne, saa jeg føler mig virkelig ganske undselig ligeoverfor Dig, — jeg, som sletintet har udrettet, siden vi sidst saaes!"

„Ak, hvad har jeg vel udrettet?" — sagde Præsten — „jeg har arbejdet saa godt, som min Svaghed formaaede, og Intet har jeg gjort uden ved Guds Naade. Men" — lagde han til efter et Ophold, „sige Folk virkelig at jeg er en saa stor og berømt Mand? Hvad sige vel Folk egentlig om mig?"

„Alle Folk sige, at de kun af Din Mund kunne forstaae Ordet, og at Du alene kan røre Hjerterne!" —

Dette var Mere, end Præsten kunde bære, og i den paafølgende Samtale var han mærkelig adspredt. — Da han den næste Søndag gik igjennem det af Mennesker tæt opfyldte Vaabenhuus, gjengjældte han ikke saa mildt som ellers de Hilsener, han der modtog, og med faste og hurtige Skridt, i Følelsen af sin Værdighed som Prælat, skred han henover det stenbelagte Kirkegulv, som gav Gjenlyd ved hans Trin. Dette lagde han for første Gang Mærke til. Da han kom hen til sin

Stol, gik han ikke strax derind, som ellers; — han vendte sig om, og han saae da, hvorledes den store, rummelige Kirke som ved et Trylleslag blev fuld af den store Skare, der kom for hans Ords Skyld. Dette havde han før seet med Ydmyghed; nu saae han det med Forfængelighed. „Ja" — sagde han til sig selv — „jeg er jo virkelig en berømt Mand! See — alle disse Mennesker — denne store Skare af Gudfrygtige — Allesammen komme de for mit Ords Skyld, og for at høre mig."

Opfyldt af denne Aand besteg han Prædikestolen; men da han saaledes for første Gang tyktes sig rig i sig selv, saa veg ogsaa Guds Aand for første Gang fra ham, og han talede kun af sig selv. Kold og uhjertelig, i Følelsen af sin egen Betydning talede han, og det, han saaledes sagde, gik ikke til Nogens Hjerte.

Da Hovmodens Aand saaledes var kommen over ham, blev den snart ret mægtig i ham; ja det gik endog saavidt, at han hjemme stod for et Speil og indstuderede de Stillinger og Gestus, der syntes ham de klædeligste. Han studerede de gamle Rhetorer og opfriskede sine Kundskaber i Philosophien, for at kunne holde rigtig lærde Prædikener.

En Søndag, omtrent et Aar efter hans sidste Samtale med Sømanden, traf han atter paa denne, just som han efter endt Gudstjeneste vilde forlade Kirken.

„Er Du der?" — sagde Præsten — „jeg troede, at Du var langt borte."

„Jeg kom ogsaa først hertil igaar," — svarede Sømanden.

„Og det Første, Du gjør — det er at gaae hen at høre mig! — det kan jeg godt lide. Gjør mig den Fornøjelse at følge hjem med mig og lad os tale lidt sammen!"

„Tak!" svarede Sømanden, og fulgte med til Præstens Huus.

Da de vare ene, spurgte Præsten: „Naa — hvad syntes Dig om min Prædiken idag?"

„Ja" — svarede han forlegen, „jeg er kun en simpel og ringe Mand, og min Dom har maaskee intet at betyde; men hvis jeg skal sige Dig min Mening, da talte Du tørt hovmodigt og haardt; — det kom ikke fra Dit Hjerte!"

„Det kan aldrig være Din Mening!" raabte Præsten med Forfærdelse. „Jeg har kun skrevet een kold og hovmodig Prædiken i mit Liv; og den blev ikke holdt; det var den første, jeg skrev."

„Hvis Du har den, lad mig da see den, for at jeg kan vide, hvad Du kalder hovmodigt og haardt!"

Præsten hentede sin første Prædiken og gav den til Sømanden.

Langsomt og med Opmærksomhed læste han den; endelig sagde han: „Forunderligt! — ganske den samme Prædiken holdt Du idag! — samme Text, samme Behandling, ja det forekommer mig endogsaa, at Du brugte ganske de samme Ord, som jeg her finder."

„Retfærdige Gud! lad mig see!" raabte Præsten.

Og han begyndte at læse, som om det var hans egen Dødsdom, han læste. Efter Læsningen faldt han i Tanker; men pludselig foer han op, og under Strømme af Taarer omfavnede og kyssede han Sømanden. „Tak, tak, Du gode, ærlige Ven! Ja, jeg føler det, jeg var greben af Hovmod og Forfængelighed, og jeg vandrede med sikkre Skridt Afgrunden imøde. Men Du har frelst mig! hvorledes skal jeg takke Dig?"

„Tak Du Din Gud!" svarede den ærlige Mand, dybt bevæget, — „næste Søndag vil jeg høre Dig igjen!" —

VI.

Paa Ballet.

Samtale.

Frants.

— — — Hvor de viftende Lys skjære mig i Øinene. Jeg er næsten blind af al den Glands! Gjør mig den Tjeneste at gaae med mig hen i denne Vinduesfordybning, og lad os tale lidt med hinanden.

Philip.

Ja, gjerne!

Frants.

See blot, hvor fredelig den maanebelyste Have ligger dybt under os i den stille Nat!

Philip.

Ja, der er stille dernede. Under Pauserne i Musiken kan man endogsaa høre Springvandets Pladsken..... Et Bal paa saadan en gammel Borg er noget ganske Andet, end inde i den larmende By. Her kan man dandse.

Frants.

Ja, det er sandt. Veed Du paa hvilket Sted jeg bedst har nydt Musikken og Dandsen? — Nede i Haven ved Springvandet. Der har jeg staaet længe. Du skulde gaae derned og høre, hvor underligt Musiken lyder i Forbindelse med Springvandets Brusen, og see, hvor aandeagtigt det tager sig ud, naar de hvidklædte Damer svæve forbi de høie Vinduer!

Philip.

Aandeagtigt! . . . . Hm! — Skjønne Legemer er det . . . .! Men forresten kunde jeg nok have Lyst til at gaae ned i Haven, dog ikke for at betragte Ballet dernedefra, men for at søge Hvile ovenpaa Anstrengelsen.

Frants.

Ja, Du har dandset meget, Du maa være træt . . . Jeg har ikke før seet Dig dandse . . . . Veed Du, hvorledes Du dandser? . . . . Har Nogen sagt Dig det? Ingen, Ingen i Verden dandser som Du! O, den skjønne Menuet! . . . . Men til at dandse den hører Anstand og Skjønhed, og jeg Stakkel har ingen af Delene.

Philip.

Det er jo ikke sandt. Men hvad mig angaar, da har jeg ikke troet, at jeg var i Besiddelse af Skjønhed.

Frants

Ja, det har heller ikke syntes mig før. Men Du skulde see Dig selv, naar Du dandser!

Philip.

Ja, jeg elsker at dandse Menuet . . . . Mange af de skjønne Legemer deroppe har jeg beseiret ved den Dands!

Frants.

De skjønne Legemer! — Ak, Philip, hvor kan Du tale saadan? . . . . Men jeg veed jo nok . . . . og dog, hvorledes kan Du see saaledes ud, naar Du dandser, — jeg veed ikke, hvordan jeg skal benævne det . . . . saa smuk, saa blid, saa vemodig, naar Du har en saadan Mening om Kvinden?

Philip.

Ja, det veed jeg ikke selv; men jeg tror det kommer af Musiken. Alle Menuetmelodier har altid gjort et forunderligt Indtryk paa mit Sind. Naar jeg hører disse Melodier, tager Intet sig ud for mig som det i Virkeligheden er, jeg glemmer mig selv og den Verden, hvori jeg lever, med Alt hvad jeg har erfaret og oplevet, og en anden Tilværelse, hvori jeg selv er en ganske Anden, hæver sig frem for mig . . . Det maa — som sagt — være Musiken, som bevirker denne lykkelige Fantasi hos mig.

Frants.

Ja, det kan være; men det er en underfuld Forandring, der foregaar med Dig. Ingensinde før har jeg seet Nogen saaledes forvandlet. Dit Ansigt er ellers haardt, og jeg har seet Kulde og Barskhed udbredt derover; men da Du dandsede, saae jeg Mildhed, Høihed, Resignation og Barmhjertighed, alt det skjønneste og ædleste Menneskelige, ikke blot i Dit Ansigt, men i enhver af Dine Bevægelser. Og bag ved alt dette laa et Udtryk af dyb Vemod.

Philip.

Ja, det maa vel være saa, fordi min Fantasi dog ikke er stærk nok til at jeg ganske kan fortabe mig deri . . . . Bag ved det hele Gjøglebillede ligger min Viden og hvisker: Løgn! Løgn!

Frants.

Nei, det kan ikke være saaledes. Saa maatte der af og til have været noget Spottende eller noget Ulykkeligt at læse i Dit Ansigt; men det var der ikke Spor af.

Philip.

Du sagde jo dog, at der var Vemod.

Frants.

Ja, men det er ikke det samme som det Ulykkelige; Vemod er den høieste menneskelige Glæde, eller den forklarede Sorg.

Philip.

Du lægger noie Mærke til mig.

Frants.

Ja det gjør jeg i Sandhed; thi jeg har Dig kjær; men Du er mig en Gaade!

Philip.

Det er jeg mig selv.

Frants.

Aabenbar Dig for mig! Hjælp mig at slaae en Bro over til Dig . . . . Jeg har Dig kjær, Philip! . . . . Ingen kan her forstyrre os. Tillad mig at tale til Dig, og viis mig det Venskab at svare paa mine Spørgsmaal. Vi kan maaske begge have godt deraf.

Philip.

Ak, Du seer vistnok Mere i mig, end der er! Jeg er simpelthen et Menneske, der, som tusinde Andre, mangler Enhed og Sammenhold, som derfor griber den flygtige Glæde, hvor den findes, men uden at tilfredsstilles, og som ikke har Kraft til at være god eller ond, lykkelig eller ulykkelig, — kort sagt — en Pjalt!

Frants.

Hvorledes er Du bleven saaledes?

Philip.

O, det veed jeg ikke ret selv; . . . . men jeg tror, at noget Væsentligt har manglet mig lige fra min Barndom.

Frants.

Hvad er da det?

Philip.

Da Du før stod nede i Haven ved Springvandet og lyttede til dets Pladsken, — hvad tænkte Du da paa?

Frants.

Da — ja det veed jeg ikke saa nøiagtigt — men jeg tror, at naar jeg saae de hvidklædte Damer saa aandeagtigt og forunderligt svæve forbi Vinduerne, og naar jeg hørte de bløde, smeltende Melodier, — saa faldt jeg hen i Drømme . . . . og jeg tænkte paa, om jeg vel engang skulde blive saa lykkelig at elskes af en Kvinde . . . . saaledes. . . . .

Philip.

Hvorledes?

Frants.

Som jeg selv føler, at jeg kunde elske en Kvinde!

Philip.

Jeg forstaar Dig. Og har Du aldrig før drømt saaledes?

Frants.

Jo, mange Gange før.

Philip.

Maaskee endogsaa allerede som Barn?

Frants.

Ja, vistnok allerede som Barn!

Philip.

Og hvorledes har disse Drømme virket paa Dig?

Frants.

Det veed jeg ikke.

Philip.

Jeg mener, om denne Forestilling om Kvinden i sin Høihed og Renhed, ikke har virket luttrende og forædlende paa Dit Sind? — om Du ikke har stræbt efter at bevare Dig ren og uskyldig, for at kunne blive værdig til Kvindens Kjærlighed?

Frants.

Ak ja, jeg har stræbt derefter!

Philip.

Det er Tanken om Kvinden og hendes Kjærlighed, der har løftet Dig op over Jorden og dens Virkelighed, og Du skylder denne Tanke Dine bedste og rigeste Øieblikke?

Frants.

Ja, Philip, Du har læst i mit Hjerte; det er Sandhed, Sandhed! .... Men hvorfor spørger Du mig om dette? .... Du selv, Du er ikke selv saaledes .... ellers kunde Du ikke ....

Philip.

Ja, jeg har ikke denne Forestilling om Kvinden.

Frants.

Og hvorfor ikke? — Efter hvad Du før sagde, erkjender Du jo selv denne Forestillings Høihed og Skjønhed.

Philip.

Ja! det Skjønneste og Høieste i Livet har vistnok sit Udspring af denne Tro.

Frants.

Men Du har ikke selv denne Tro?

Philip.

Nei!

Frants.

Men Du har maaskee haft den engang?

Philip.

Det veed jeg ikke; men det maa være længe siden.

Frants.

Og hvad har berøvet Dig denne Tro?

Philip.

Noget . . . . noget Ondt, som engang er mig tilføjet.

Frants.

Nu ere vi komne til det. Philip, sig mig, hvad det Onde var.

Philip.

Veed Du det ikke? Kan Du ikke tænke Dig det? . . . . Har Du aldrig hørt om . . . . min Moder?

Frants.

Din Moder! — Jo, Noget veed jeg, Noget har jeg hørt; men hvorledes har dette kunnet . . . . ?

Philip.

Jeg kan ikke begribe, hvorledes det kan være, at jeg nu ligesom føler en Trang til at tale derom . . . . ; aldrig før har jeg følt mig tilskyndet dertil . . . . Men Du siger, at Du har mig kjær . . . . Ingen Mand har før sagt mig det.

Frants.

Ja, det har jeg!

Philip.

Saa hør, hvad jeg oplevede i mit ellevte Aar. Det var paa min Moders Fødselsdag, og der var

glimrende Bal hos os. Jeg mindes hende klart som hun den Aften var. Hun lignede en Dronning i Anstand og Ynde. Hun dandsede . . . . Jeg stod fjernt i den straalende Sal og saae derpaa. Jeg hørte hendes Skjønhed og uforlignelige Dands berømmes; . . . . men det var mig ikke muligt at glæde mig over min Moders Ros; jeg vidste ikke dengang hvorfor. Da det var over Midnat, og den skjønne, ridderlige Menuetmelodi for første Gang brusede gjennem Salen, var der en Taage for mine Øjne og Sandser; som i et fantastisk Lys saae jeg min Moder dandse, smilende og glødende, og hun havde et Udtryk i sit Ansigt, som fik mig til at græde, jeg vidste ikke selv, hvorfor . . . . Som idrømme nærmede jeg mig til hende og sagde: Moder, jeg er her! . . . . Da vinkede hun med Haanden, at jeg skulde gaae bort. Som idrømme gik jeg igjennem mange Værelser, indtil jeg kom til et afsides lille Værelse, hvor kun sjelden Nogen kom, og her sank jeg udmattet ned mellem Gardinerne i Vinduesfordybningen . . . . Her faldt jeg isøvn . . . . men lad mig blot i Korthed sige Dig, at til dette Værelse kom *min Moder* med *hendes Elsker*, og jeg, *hendes Søn*, var Vidne dertil!

Frants.

Nu forstaar jeg Dig, ulykkelige Philip!

Philip.

Aa, hvad? — Du kan selv være ulykkelig! Har

jeg maaskee ikke arvet min skjønne Moders skjønne Dands? — Og ved den har jeg hævnet mig paa ....

Frants.

Paa hvem?

Philip.

Paa .... Mange!

Frants.

Ak, Philip! ... Men det er ikke sandt. Du kunde ikke see saaledes ud, naar Du dandser, hvis det var Din Hensigt ved Din Dands at besnære og forføre!

Philip.

Det er vist heller ikke saaledes. Naar jeg hører Musiken, gjøgler en Drøm for mig, som jeg, uagtet Alt hvad jeg har erfaret og oplevet, dog aldrig ganske har ophørt at drømme; da kan jeg stundom indbilde mig, at den Kvinde, med hvem jeg dandser, maaskee dog kunde være....trofast og uskyldig....Men, ak! naar Dandsen er forbi og Musiken tier, er min Drøm forsvunden; .... men imidlertid .... er en Kvinde kommen i min Magt!

Frants.

Nu kan jeg forstaae Din Dands. Tal nu ikke mere til mig; nu vil jeg tænke over, hvad Du har sagt .... og see paa at Du dandser!

Philip.

I denne Nat har Drømmen gjøglet stærkt for mig .... og den er endnu ikke ganske forsvunden! .... Seer Du hende med den hvide Krands af Roser? — seer Du hende?

Frants.

Ja, Ballets Dronning, den skjønneste af Alle!

Philip.

Saadan saae min Moder ud den Nat ....

Frants.

Glem Din Moder og tro paa Livet. Endnu er der Troskab og Uskyldighed deri. See paa hende med den hvide Krands af Roser! tro paa hende!

Philip.

Tro paa hende! — I Dandsen kan jeg det ganske. Hør Menuetten! Nu maa jeg dandse.

Frants.

Og jeg vil staae fjernt i Salen, see paa Eder og tænke paa Dig. Men kom, Philip, drik først et Glas med mig for — hende med den hvide Krands af Roser — for den trofaste og uskyldige Kvinde!

Philip.

For hende, den trofaste og uskyldige Kvinde!

VII.

Fra Skolen.

Fortælling.

Naar jeg tænker paa den Tid, som hos de fleste Mennesker staar dybt indpræget i Erindringen, omgivet af Barndommens Glands og de første Tankers Skjønhed — Skoletiden, træder hos mig altid Erindringen om Peter Junge frem i Forgrunden; jeg veed ikke selv ret hvorfor, uden at det maaskee skulde være paa Grund af hans ensomme Liv, kjærlige Sind og tidlige Død. Jeg antager derfor, at et Par Træk af hans Liv vil kunne læses med Interesse.

Peter var en meget grim Dreng; han var lille, tyk, krumrygget og højskuldret, hans Ansigtsfarve graalighvid og hans Øjne og Haar meget lyse. Dertil havde han — for at komplettere det Hele — et tykt, pluddrende Mæle. Han var ikke meget elskværdig — af den Grund maaskee, at Ingen var elskværdig imod ham; han var ikke meget talende, maaskee fordi Ingen gad tale med ham, det skulde da være for at drille

ham og gjøre Nar af ham. Nærmelsen af den saakaldte Lommelalder, der i fysisk Henseende yttrer sig ved Armes og Bens næsten ængstlige Længde og Tyndhed, og i aandelig Henseende ved kaad Lystighed og Hensynsløshed, havde aldeles ingen Magt over ham. Han var i øverste Klasse ligesaa stille og tilbageholdende som i nederste. Af Lærerne var han ikke yndet, thi han var for bly til at gjøre sig behagelig, forstod ikke at lee i rette Tid og var i det Hele en daarlig Psykolog, skjøndt han langtfra var et daarligt Hoved. Han var saa overordentlig beskeden, at det aldrig kunde falde ham ind at ville gjøre nogetsomhelst Indtryk paa noget Menneske. Han var ikke let at blive klog paa. Han havde i saa mange Aar været afvant med at tale og udvexle Meninger, at han, da jeg lærte ham nøjere at kjende, ialmindelighed kun betjente sig af Enstavelsesord, eller ganske korte Sætninger, for at udtrykke sin Mening. Han gjorde navnlig meget hyppig Brug af den Taleform, der i „Borgens Vejledning til at skrive Stil" kaldes Aposiopesis ɔ: Tilbageholdelse af den sidste Deel af Sætningen. Men selv det mest tilbageholdende Menneske kan dog ikke undgaae at komme i Situationer, hvor noget af hans Væsen kommer tilsyne for dem, der lægge Mærke dertil. En Løverdagaften stod jeg ved hans Side, mens vi afsang Ingemanns Psalme: „Bliv hos os Mester, Dagen helder." Da saae jeg at han græd. Det var ikke som jeg tidligere havde seet ham græde, af Vrede og Ærgrelse over at blive drillet og spottet.

Han græd af Rørelse over Sangen. Dette gjorde Indtryk paa mig; thi jeg havde endnu ikke seet Nogen græde paa den Maade. Senere hen paa Aftenen kom to af mine Kammerater og foreslog en Spadseretour. Da vi kom ud paa Gaden, gjorde jeg uvilkaarlig det Forslag, at vi skulde gaae hen og tage Peter med. „Nej, han er saa ugemytlig," sagde de begge paa een Gang, og den Ene tilføjede: „vi er desuden for Faa til at gjøre Kommers med ham." Men da jeg vedblev mit Forlangende, satte jeg dog igjennem, at vi gik hen til ham. Han boede hos en simpel og ubehagelig Familie, der naturligvis heller ikke kunde lide ham. Han laa i sin Sofa og læste sin Yndlingsforfatter, Marryat. Da jeg spurgte, om han havde Lyst til at gaae en Tour med os, blev han rød i Hovedet, rejste sig og stammede: „Nej, det kan jeg vist ikke." Hvorfor ikke? spurgte jeg. „Jeg kan vist ikke . . . . ikke . . . . vinde med," svarede han. Da vi havde en Fornemmelse af, at han havde Ret i denne Formodning, og vi i vor Lømmelalder naturligvis ikke besad det Galanteri at ville tage Hensyn til hans korte Been, forsøgte vi ingen yderligere Overtalelse. Sommerferien forestod, og sandsynligvis tænkte ingen af os paa, at stakkels Peters eneste Fornøjelse i Ferien vilde være at sidde hjemme hos den ubehagelige Familie og læse i Morskabsbog, mens vi Andre skulde spredes trindt om i Landet. Peters Forældre vare døde, og anden Familie og Bekjendtskab havde han ikke. Men da jeg efter Ferien kom tilbage, havde

jeg faaet et ganske andet Blik paa Peter. Der var nemlig foregaaet en Forandring med mig, som paa en ganske mærkelig Maade havde aabnet mit Hjerte og min Følelse, — ja, som havde gjort mig til en ganske Anden, end jeg tidligere havde været. Jeg var bleven forelsket i en ung Dame paa 13¼ Aar og haabede ikke uden Grund Gjenkjærlighed. Min Glæde havde forhen været haard og hensynsløs; nu var den bleven mild, opoffrende og seende, og saaledes saae jeg da nu Peter med ganske andre Øjne, end tidligere. Jeg opfyldtes af den dybeste Medlidenhed med hans uheldige Udvortes (thi hvorledes skulde han med dette kunne opnaae en saadan Lykke, som den jeg nu nød?) og med hans forladte Tilstand i det Hele. Jeg gik til ham. Kjære Peter! vil Du gaae en lille Tour med mig? Forbauset over den Blødhed, hvormed jeg sagde disse Ord, stammede han: „Ja, men jeg kan vist ikke følge . . . . Du gaar raskere end . . . .“ Det gjør Ingenting, Peter, raabte jeg, jeg retter mig ganske efter Dig. Da stod Peter op, og idet et Smil af Glæde udbredte sig over hans Ansigt, sagde han: „Ja, naar Du vil gaae med mig, saa vil jeg gjerne . . . .“ Ja, jeg vil gjerne gaae med Dig, Peter, det skal Du faae at see. Hvad siger Du om at gaae ned til Søen og faae os en Baad? Saa roe vi over til Klosterhaven og drive tilbage. Ja, det Forslag havde Peter Intet imod. Da vi kom ud paa Gaden, sagde jeg: Tag mig under Armen, Peter, saa gaar det bedre! „Ja, men . . . . er jeg ikke for lille . . . .?“

Paa ingen Maade, Peter, jeg stikker Haanden i Lommen, saa er min Arm tilpas for Dig. Da vi kom ned til Søen og forlangte en Baad, var der kun een, og den var tilmed utæt, men den kunde dog bruges, naar En sad og øste hele Tiden. Dette gjorde os naturligvis kun saa meget mere opsatte paa Sejladsen. Under vor Overfart til den anden Side sagde Peter, som øste: „Dersom jeg nu holdt op med . . . . saa . . . .“ Ja — saa sank vi Peter, sagde jeg. „Du kan nok ikke . . . . ?“ spurgte han. Ikke svømme? — Nej, jeg kan ikke, jeg vilde ønske jeg kunde. „Paa Grund af min . . . . kan jeg ikke . . . . siger Sergeanten“*). Nej, jeg veed nok, at Du paa Grund af Din Tykkelse ikke kan synke, jeg vilde ønske, at det samme var Tilfældet med mig. — Imidlertid havde det begyndt at skumre, Solen var sin Nedgang nær, og Vinden havde næsten ganske lagt sig. Da afbrødes Stilheden ved at der ringedes til Solnedgang fra den ligeoverfor os liggende Klosterkirke. Jeg havde ofte forhen hørt denne Klokke fra Søen, uden at jeg havde følt mig greben deraf, men den Aften indgav mig dens skjønne Sølvklang hidtil ukjendte Følelser. Da vi en Stund havde siddet i Taushed og hørt paa Klokken, sagde jeg: Kjære Peter, jeg veed ikke ret, hvorledes det er fat med mig. Der er ingen Ting ivejen for mig, og dog føler jeg mig saa underlig stemt, at jeg gjerne kunde græde. Saaledes har jeg

*) Svømmelæreren.

aldrig været før, kan Du forstaae det? — „Saa er Du vistnok" .... Hvilket, Peter? „Rigtig glad," — svarede han — „saa .... er man saaledes .... og naar man saa hører .... Musik .... og Toner .... saa kommer man let til at" .... Græde? er det det, Du mener? „Ja, saa maa man græde!" — Kjære Peter — sagde jeg — har Du tidt været rigtig glad? — „Nej .... ikke tidt .... men dog ...." Du har altsaa dog været rigtig glad; sig mig, hvad har da gjort Dig saa glad? — „Aa .... sommetider .... men nu er det kun sjelden .... saa kommer .... Rektorens .... Datter ned i Klassen ...." Og saa? „Saa ..... ja saa .... seer jeg paa hende."

Efter denne Samtale havde vi vist begge en Følelse af, at nu kunde der ikke tales for det Første, og vi sad atter en Tidlang tause. Men medens vi saaledes begge vare andetsteds henne, mærkede vi paa een Gang, at vi sad i Vand til midt op paa Benene. Peter havde ikke øst, siden han var kommen til at tænke paa Rektorens Datter, og Baaden var uformærkt bleven halv fuld af Vand. Jeg greb efter Aarerne, men tog i Forvirringen saa fejlet paa dem, at jeg tabte dem begge. Peter øste af alle Kræfter, men da Vandet, ved Baadens Synkning, havde naaet en højere Lækage, gjennem hvilken det lystig piblede ind, hjalp Øsningen aldeles ikke. — Dersom Du nu ikke var her, Peter, sagde jeg med bævende Stemme, saa maatte jeg drukne. „Ja" — svarede han — „men

jeg .... er her nu .... og jeg kan paa Grund af min .... Tykkelse .. . ikke" .... — Idetsamme sank Baaden. Da jeg kom ovenfor Vandet, havde Peter mig i Armen, og han fortsatte da: — „ikke synke, siger Sergeanten." Noget efter naaede vi Strandbredden. Jeg satte mig ned paa Jorden for at komme mig lidt efter Forskrækkelsen, og jeg saae da, hvorledes han i de vaade Klæder gik heelt ned til Vandet, ja endogsaa lidt ud i det; og idet han stirrede ud over Skuepladsen for sin Bedrift, mumlede han med et Udtryk i Blik og Miner, som jeg aldrig glemmer: „Det var mig, som .... Jeg har ...."

Da var Peter ogsaa glad — „rigtig glad." — Et Aar efterat han var bleven Student, døde han i Kjøbenhavn.

VIII.

To Digtere.

Samtale.

Frederik.

Hvorfor saa mismodig, Kristian? Jeg har nu seet Dig med det Ansigt i den sidste Maaned, og det lader næsten til, at det ikke denne Gang vil forsvinde. Hvad er der nu ivejen? Vil Poesien ikke rigtig gaae? Jeg har været ret heldig i den senere Tid, jeg faar to Noveller ud til Julen; men jeg tror Du seigpiner Dig med Reflektion og saadant Noget. Det duer ikke; produceer! Du maa jo være gode Venner med Din Forlægger, siden Din sidste Bog gjorde Lykke!

Kristian.

Ja, kjære Frederik, der er ikke andet ivejen, end hvad der ogsaa tidligere har trykket mig, uden forsaavidt som det denne Gang forekommer mig, at jeg aldrig før har været saa nedtrykt. Men jeg husker, at jeg tidligere har søgt at gjøre mig forstaaelig for

Dig i Henseende til min Tilstand, uden at Du ret har villet gaae ind herpaa. Og vi er jo vistnok ogsaa i denne Henseende meget forskjellige.

Frederik.

Ja, men det morer mig at høre paa Dig, det forsikkrer jeg Dig. Og Du har ogsaa selv godt af at udtale Dig. Du er saa fuld af Ideer, Samvittigheds-skrupler og høje Reflektioner, at det er en ren Fornøjelse at høre Dig engang imellem .... Ja jeg foretrækker rigtignok at høre paa Dig fremfor at læse Dig; .... men bryd Dig ikke om det, Du har et langt større Publikum end jeg — det veed jeg vel. Og Du giver mig flere Ideer mellem Aar og Dag, end noget andet Menneske, jeg kjender. Men Du kan dog igrunden ikke nægte, at Du er en lille Smule smaa-tosset, naar vi gaae lidt dybere tilbunds i Tingen.

Kristian.

Forsøg om muligt at være lidt alvorlig, naar Du taler med mig. Jeg kan i den sidste Tid ikke vel taale Spøg, dertil er jeg ikke kraftig nok. Ja, jeg er en syg, daarlig og elendig Person, det er jeg! Jeg er sunken, jeg kan ikke hæve mig saa højt som jeg før har kunnet. Og det kommer deraf, at jeg er bleven mere smaalig, end jeg før har været. Jeg er nu for lille til at Kjærligheden og Sandheden vil have Noget med mig at skaffe. O, det er en Kval.

Frederik.

Sygelighed, Grillenfængeri og intet Andet! Har man en poetisk Idee, kan man ogsaa magte den, uden Hensyn til, hvordan man forresten er. Kan Du ingen Vej komme med Din Idee, da er det fordi Ideen ikke duer, ikke fordi Du selv ikke duer.

Kristian.

Ja, jeg tænkte nok, at Du ikke vilde forstaae mig!

Frederik.

Men Herregud dog, Menneske! hvorledes tror Du, at det vilde være gaaet med andre Digtere, om de havde haft en saa øm Samvittighed? med Evald for Exempel? Han var jo som bekjendt en daarlig Person og har dog hævet sig saa højt som Nogen!

Kristian.

Ja det har han vel, men det er ogsaa min Overbevisning, at den Slags Daarlighed, han led af, ikke fjernede ham fra det *Evige og Uendelige*; jeg er vis paa, at hans Hjerte var frit for al *Egoisme* og *smaalig* Lidenskab. Og det er netop disse Egenskaber, der fremfor alt Andet, forhindre den digteriske Højhed. — Digteren er vistnok stillet i et andet Forhold til Samvittigheden, end andre Mennesker. Andre Mennesker have en Samvittighed, der siger dem naar de have handlet ilde, men det er sjeldent, at denne Samvittighed gaar irette med os for hvad vi have

tænkt eller følt; men Digteren, hvis Maal det er at gjøre sig til Organ for det Evige og Høje, har foruden denne almindelige Samvittighed tillige faaet en anden, der dømmer strengere, thi den fordømmer enhver Tanke, der ikke er rig og kjærlighedsfuld, og som straffer langt haardere; thi den straffer ved at fjerne det Høje fra vort Sind. Saaledes stiller dette sig idetmindste for mig, der oftere har er=faret, at det er min menneskelige Lidenskab og Smaa=lighed, der har forhindret mig i at give en poetisk Idee det Klædebon, uden hvilket den ikke kunde frem=træde i sin Højhed og sympathivækkende Kraft.

Frederik.

Ja jeg tilstaar gjerne, at jeg ikke ret fatter, hvad Du mener med Din menneskelige Lidenskab og Smaalighed. Der kan efter min Mening ikke findes et Menneske, der dømmer mere skaansomt og er mere rede til Opoffrelse, end Du.

Kristian

Ja, jeg indrømmer vel, at det grovt taget seer saaledes ud. Mine Handlinger og mine mundtlige Ord kan jeg nok raade over, men jeg overraskes ofte under Produceringen, selv naar det er det Aller=højeste, der begejstrer mig, af Tanker, der ligefrem ere smaalige og dikterede af personlige Hensyn. Inden jeg veed et Ord af det, er jeg henrevet af saadanne. Og skjøndt det dog er en Lykke, at jeg endnu har

saa megen Bevidsthed om Ideens Højhed, at jeg itide bryder af og atter søger at hæve mit Sind, saa er det dog saa bittert idelig at føle, at man er for lille, for lille!

Frederik.

Ja, Gud skal vide, om Du selv veed ret, hvad Du mener. Mon Du er istand til saadan ret haandgribeligt ved Exempler, eller Sligt at sætte det Ene ud fra det Andet, saaledes at et almindeligt Menneske kunde være istand til at følge Dig, da skulde det glæde mig.

Kristian.

Jo, saadanne Exempler kan jeg anføre; men det er derfor ikke sagt, at Du vil give mig Ret.

Frederik.

Nej — det kan nok være; men jeg vil saa under alle Omstændigheder bedre kunne forstaae Dig!

Kristian.

At give mig Ret og at forstaae mig, vil i dette Tilfælde være Et og det Samme.

Frederik.

Kjør paa!

Kristian.

Kan Du tænke Dig, at en Digter har sat sig en

saadan Opgave, at det til dens sande Løsning er fornødent, at han maa kunne hæve sig over alt Lavt, Smaat og Jordisk, saaledes at han saa at sige maa kunne see med Guds Øje, føle med hans Hjerte og dømme fra hans Standpunkt?

Frederik.

Jo, jeg kan nok tænke mig, at en Digter kan stille sig en saadan Opgave, og at han kan troe det nødvendigt at staae saa højt, for at kunne løse den, men jeg tror, at Digteren kan producere det Højeste, uden at ophøre at være Menneske.

Kristian.

Digteren skal ikke ophøre at være Menneske; han maa kun kunne staae paa det højeste Standpunkt, et Menneske kan staae paa, og det er saa langt fra at han derved ophører at være Menneske, at han først derved bliver et ret Menneske. Hedder det ikke, at Aanden randsager Alt, ogsaa Guds Dybheder?

Frederik.

Men menes ikke herved den hellige Aand?

Kristian.

Ja, det kan man gjerne sige. Men naar Menneskets Aand stræber efter at tilegne sig det Højeste, Lyseste og Reneste, da er den selv den hellige Aand.

Frederik.

Den er Pokker! Men lader os nu alligevel antage, at det for at løse visse digteriske Opgaver tilfredsstillende, er nødvendigt at stige saa højt tilvejrs, hvad følger saa af alt Dette videre?

Kristian.

Deraf følger, at Digteren ikke kan løse Opgaven, naar han idelig under Produceringen føler sig neddraget fra det Standpunkt, hvor han oprindelig fik Syn paa Ideen, af rent subjektive Følelser og lidenskabelig Snæverhjertethed.

Frederik.

Det er logisk rigtigt. Gid det nu vilde behage Dig at oplyse Dit Foredrag ved Exempler. Jeg holder saa meget af Exempler, — af dem seer man allerbedst Forfatterens Mening, — især naar samme er en Smule dunkel.

Kristian.

Jeg vil nævne to Tilfælde, hvoraf jeg idetmindste selv allertydeligst har fornummet, hvad der forhindrede mig i at løse min Opgave: Jeg vilde skrive et Digt, som hed „Kirken med Straatag.“ Der findes kun een saadan her i Landet, og i min Barndom og tidlige Ungdom har jeg boet i Nærheden af denne Kirke. — Jeg saae i min Tanke det ringe Gudshuus paa det nøgne Sandbjerg, jeg hørte det nære Vester-

hav bruse, jeg følte den dybe, uafbrudte Ensomhed, der hersker paa disse Enemærker, og dette Billede opfyldte min Sjæl med Erindringens Poesi og med Fred. Men idet jeg saaledes fornam den Fred og Kjærlighed, hvormed den poetiske Følelse stundom fylder Hjertet, greb jeg Papir og Pen for at skildre hvad jeg følte. Skildringen af Kirken, Ensomheden, Klitterne, Vesterhavet og Egnens Beboere lykkedes mig; thi mit Hjerte følte sig hele Tiden stort og fuldt, og min Tanke høj og ædel. Men da jeg saa forsøgte at skildre det rige Liv, som rørte sig inde i den fattige Kirke, og jeg derved kom til at give en Skildring af Kirkens Præst, saaledes som jeg har kjendt ham i min Barndom — alvorlig, mandig, ensom som Stedet, hvor han boede, uden Tanke af Koketteri eller Leflen med det Hellige, kort: en ret Præst, som en Præst skal være, med apostolisk Aand og Myndighed, saa — ja saa var medeet en anden Aand kommen over mig, mine Fingre omfattede Pennen krampagtigt, og med lidenskabelig Heftighed henkastede jeg Linierne paa Papiret; og i denne Stemning blev jeg ved til Stoffet slap.

Digtets Idee, som den oprindelig stod for mig, var den, at Kirken er det eneste Faste og Sikkre, hvor den kæmpende Menneskeaand kan finde Hvile, og Længselen efter denne Hvile vilde jeg forsøge at vække i det fredløse Menneskes Hjerte ved den poetiske Skildring af denne fattige, ensomme Kirke, — Symbolet paa den sande Kirke — der, nagtet al sin ydre Ringhed, udøvede en saa velsignet Indflydelse. Det var min Hen-

sigt. — Men da jeg læste Digtet igjennem, var meer end Halvdelen en Polemik mod de daarlige Hyrder og Modepræsterne, der „trække Huus“ ved de samme Midler som Dhrr. Wiehe og Hoedt, nemlig ved mere eller mindre godt Spil. Modsætningen til det Ideal af en Præst, jeg skildrede, havde uformærket revet mig saaledes med sig, at jeg tabte Ideen af Syne. Thi hvis Digtet skulde have svaret til sin Idee, maatte det have vedligeholdt sin ideale, dybe, længselvækkende Tone om „Kirken paa Bjerget;“ men nu blev det, derved at min Vrede og Lidenskab sneg sig ind, til en polemisk-satirisk Skizze, der var aldeles forfejlet.

Frederik.

Og Du forsøgte ikke paa at digte det om igjen?

Kristian.

Nej, det vidste jeg af Erfaring vilde ikke lykkes mig.

Frederik.

Da er der dog ingen Tvivl om, at andre Digtere tidt maae gjøre flere Forsøg, forend det Rette lykkes dem.

Kristian.

Ja, det maa da være i Henseende til det rent Formelle. Har man først forhutlet sin Idee, er det min Overbevisning, at man gjerne strax kan sige Farvel til den for den Gang. Ideen lader sig ligesaa lidt tage forfængelig som dens Giver, Gud.

Frederik.

Maa jeg nu høre Dit andet Exempel? Det synes mig, at jeg begynder at forstaae Dig godt.

Kristian.

Jeg vilde i en lille Fortælling skildre en Mand, som jeg altid har tænkt meget over, nemlig Rektoren for den Skole, hvorfra jeg er dimitteret. Da jeg gik i hans Skole, var han mig en Gaade. Snart kunde jeg føle Trang til at kaste mig om hans Hals, naar han greben af en Tanke, der begejstrede ham, rystede sit mægtige Hoved, mens hans Øjne udsendte Lynglimt; men til andre Tider kunde jeg ikke andet end føle mig i høj Grad opirret over hans Uretfærdighed, Hidsighed og Mangel paa Interesse for sine Disciple. Da jeg var kommen ud af Skolen, vedblev jeg at spekulere over ham, og jeg besøgte ham hvert Aar I det friere Forhold, der nu kom til at bestaae imellem os, afsløredes mere og mere af hans ejendommelige Personlighed for mig, jeg indsaae efterhaanden, hvorledes det Ene og det Andet hang sammen i ham, og opnaaede endelig at faae ham til at staae for mit Syn i hans fulde Idealitet. Da dette var opnaaet, begyndte jeg paa min Fortælling. Heri følte en Discipel, med en Natur som min, sig i høj Grad baade tiltrukken og frastødt af hans Personlighed. Da Discipelen i flere Aar havde været som en Bold for disse modstridende Følelser, gik han en Dag da han i mindre end en halv Time havde maattet omskifte

sin Følelse for Rektoren fra den inderligste Kjærlighed til den bittreste Had, op til ham og udbrød med et Slags Raseri: „Hvem er De? Hvad er De? Aabenbar Dem nu for mig! Jeg elsker Dem! Jeg hader Dem! — — Men jag mig dog nu ikke ud af Skolen, for jeg kan ikke undvære at see Dem," tilføjede han efter et Ophold, idet hans Raseri opløste sig i Graad. Efter denne Scene, hvoraf Rektoren følte sig dybt greben, paafulgte en Samtale mellem dem, hvori det skulde lykkes Rektoren at give en saadan Skildring af sit Liv og sit Væsen, at det langt overveiende Ideale heri maatte træde tydeligt frem for Discipelen, — saa at Disciplens Kjærlighed til Rektoren kunde faae Ro og Sikkerhed, og Rektoren selv faae Styrke og Sammenhold ved at høre sin egen Skildring af sit sande Væsen, som han maaskee nu for første Gang selv ret havde erkjendt. Fortællingens øvrige Gang vedkommer os ikke her. Det var min Hensigt. Du maa nu lægge Mærke til, at jeg trode paa Rektorens Idealitet, fordi jeg selv havde seet den, og at jeg var begejstret for at lade denne fremtræde i sin Sandhed og Storhed; og dog vilde dette ikke lykkes mig. Jeg kunde ikke faae hans af saa modstridende Elementer sammensatte Personlighed til at træde frem i sin hele Mægtighed; der blev noget Smaat og Mørkt i ham, som jeg ikke kunde faae bort, — ja, som jeg næsten ikke vilde have bort, fordi det forekom mig, at det dog var sandt. Jeg kastede Pennen og grublede herover. Kunde jeg ikke træffe denne Karakteer efter det indre Syn, jeg havde paa den,

var Fortællingen i sin Heelhed forfeilet. Jeg kastede da et prøvende Blik ind i det Dybeste af mit Hjerte, og see! der var et Saar, et Saar, som Rektoren havde tilføjet mig, og uvilkaarlig formede sig min Erindring til følgende Ord: — natura non admodum juvante, non tamen adversante*). Disse Ord havde han for mange Aar siden skrevet i mit Testimonium, da jeg forlod Skolen. Ja, raabte jeg, her er det! derfor er det, at jeg ikke kan gjøre ham saa stor som min Sjæl har seet ham, og som jeg isandhed veed, at han er, — fordi han engang har saaret min Stolthed!

Frederik.

Jeg har forstaaet Dig og troer nu ret klart at kunne see Dig, og som Følge heraf mener jeg, at Du misforstaar Dit Kald. Du er vist ikke, ifølge Din Natur, egentlig Digter, men snarere et Menneske, der føler Trang til at gjennemgaae en rent moralsk Udvikling, for at finde Dig selv, og som derfor anlægger Moralens Maalestok paa alle Dine aandelige Bevægelser og Rørelser.

Kristian.

For nærværende Tid er jeg Ingenting, desværre, det føler jeg selv altfor godt.

---

*) — uden just at finde megen Understøttelse i sine Aandsevner, men dog ikke hindret af disse.

Frederik.

Det, som Du selv føler som en Mangel i Din egen Personlighed, vil ogsaa forhindre Dig i, poetisk at personliggjøre Dine Ideer, og Du vil altid i Din egen Svaghed søge Grunden til denne Hindring, skjøndt selve Stoffet ligesaa ofte kan have Skylden. Jeg tror at Dit Liv vil gaae hen under Lidelse og unyttig Kamp, saalænge det er Dit Maal at blive Digter. Men stræb at blive en ret Præst som Du selv skildrede ham i Dit Digt, saa vil Du opnaae det Ideal, som foresvæver Dig.

Kristian.

Jeg skulde være Præst, siger Du. Veed Du hvad jeg risquerede som Præst? — At blive — Modepræst!

Frederik.

Du, Modepræst?

Kristian.

Ja! Hvad nu for det Første mit Ydre angaar, da kan jeg selv see, at det ikke er ufordelagtigt. Af Naturen har jeg Ordet i min Magt, min Stemme er bøjelig og bliver blød og smeltende, naar jeg føler mig greben. Og det er netop de poetisk begavede Præster, der staae Fare for at falde i denne Fristelse. Den digteriske Præst kommer let til at føle sig i et Fantasi-Forhold til saadanne religiøse

Læresætninger, som han ikke egentlig kan siges at troe paa. Paa Grund af deres Skjønhed og Højhed kan de nemlig tiltale hans poetiske Sind, og han vænner sig da let til at tale ud af sin bevægede Fantasi, der, hvor det er Troens Ord, som fordres. Og det er netop Rigdom paa Fantasi, og Fattigdom paa virkelig Tro, der er Modepræstens Særkjende. Da nu tillige Digteren har meget ondt ved at skulle være inspireret paa Kommando, følger deraf, at hans Begejstring hurtigt sløves, og han vil snart ikke have Andet at byde sin Menighed til Gjæst paa, end den tomme Form med de poetiske Billeder, en Ret, der dog vedbliver at gaae under Navnet: „et blomstrende Sprog," og Menigheden mærker ikke Forandringen; thi han er nu engang kommen i Mode. Den virkelige, nidkjære og troende Præst derimod risquerer sjelden at blive Modepræst — thi hans Lære vil ikke behage Mængden.

Frederik.

Men maa da Præsten ikke føle sig poetisk bevæget ved de kristelige Sandheder, han foredrager?

Kristian.

Det var ikke godt Andet. Føler han sig poetisk bevæget ved den Sandhed, hvorpaa han tillige tror fuldt og fast af sit Hjerte, er det naturligvis saameget desto bedre.

Men det Farlige for den poetiske Præst er, at han

netop fordi han *tillige* er Digter (og det Digteriske er jo en Begavelse, en Klarseen i en vis bestemt Retning), vil søge derhen med sin Begejstring og Varme, hvor han drages af sin poetiske Følelse. Og denne vil vanskelig føle sig bevæget ved alle de kristelige Trossandheder, som en sand, rettroende Præst har at forkynde. Digter-Præsten vil — som sagt — snart forledes til kun at tage Hensyn til Det af Kristendommen, hvorover hans poetiske Følelse udspreder Lys, ja han vil endog af denne kunne forledes til at udgive ligefrem falsk Lære for Kristendom. Jeg hørte saaledes engang en poetisk Præst lære, at det er Kjærligheden, d. e. Menneskets Kjærlighed, der er det Lys, som skal tænde Livet hinsides Graven, og at kun De, der have udviklet Kjærlighedens Spire her i Livet, skulle vedblive i det hinsidige, — en Lære, der ikke er af Skriften, hvorefter Alle skulle opstaae, Kjærlige og Ukjærlige, men derimod et poetisk Udsagn af den romantiske Kjærlighedsfølelse mellem Mand og Kvinde.

Frederik.

Det gaar nok ellers Dig med Modepræsterne som det gik Mr. Dick*) med Kong Karl den 1stes Hoved?

Kristian.

Det kan være. Forresten var det jo Dig selv, der gav Anledning.

---

*) En Person i Dickens Roman: D. Copperfield.

Frederik.

Men om jeg forstod Dig ret, er det da ikke Din Mening, at det var Din syndige, jordiske Natur, der spillede Dig det Puds at indsmugle Sidehuggene til Modepræsterne i Dit Digt om Kirken, og som fik Dig til at gjøre Rektorens Karakteer smaalig?

Kristian.

Jo, det er det.

Frederik.

Anseer Du det da for Synd at nære Vrede og Uvillie mod de slette Præster, eller overhovedet at nære Uvillie mod et Menneske?

Kristian.

Aldeles ikke. Menneskeligt er jeg berettiget til at vredes over det Slette og haane det. Men i det Øjeblik jeg føler mig som Organ for en Idee, der fordrer mit Hjertes Rigdom og Højhed for at komme tilorde, da er det et Tegn paa min Ringhed, at jeg ikke kan forhindre min Vrede fra at snige sig ind og fordærve det Hele. —

Frederik.

Ja, men det er jo slet ikke sagt, at det var en smaalig Lidenskab, der kom over Dig, da Du ivrede mod de slette Præster. Der gives jo i Virkeligheden en Mængde heraf! Som jeg for sagde, kan jo Skylden ligge i selve Stoffet. Hvem veed, om det ikke netop var

Retfærdighedens Idee, der ligesaameget som Din krænkede Stolthed, forhindrede Dig i at skildre Rektoren saaledes som Du ønskede.

Kristian.

Hertil kan jeg kun sige, at det var Fredens og Kjærlighedens Lovsang, jeg vilde synge, da jeg valgte disse Emner; men jeg følte, at jeg ikke mægtede det, fordi jeg selv mangler Fred og sand Kjærlighed.

Frederik.

Det er ellers morsomt nok, naar jeg hører paa de Reflektioner, gjennem hvilke Din Poesi bugter og vrider sig, at lægge Mærke til, hvor forskjellige vi To ere som Forfattere. Jeg digter ud af Noget, der er, — jeg vil ikke sige: stik modsat mit naturlige, empiriske Menneske, men dog en hel Deel forskjellig derfra, nemlig: mit ideale Menneske; og jeg kan nu Gudskelov saa fortræffeligt holde disse to Fyre fra at komme i Haarene paa hinanden. Gribes saaledes mit ideale Menneske f. Ex. af Glæde ved at see eller tænke sig, hvor skjøn og opoffrende en Moders Kjærlighed til sit Barn er, og jeg poetisk søger at skildre dette, saa vilde den Forestilling aldeles ikke genere mig under Udarbejdelsen, at mit Barn, hvis jeg var Fruentimmer og Moder, sandsynligvis ikke vilde mærke stort til min Opoffrelse. — Kort sagt: mit ideale Menneske føler sig idelig paavirket og tiltalt af alle mulige skjønne Følelser, Dyder og Ideer, som jeg har overordentlig megen Fornøjelse af

at anvende i Digte, Noveller, Romaner og Komedier, uden at mit empiriske Menneske nedlægger nogensomhelst Protest derimod; — ja jeg tror endogsaa, at det i Følelsen af, at det staar saa forbandet slet til med det selv, det Fæ, glæder sig saa smaat over, at dets bedre Jeg dog igrunden er en ganske pæn Mand. — Du vil derimod under Udarbejdelsen af Din Idee, stadig stille Dig selv frem til Selvprøvelse i Ideens Lys, og mærker Du da, at Du ikke kan bestaae for dens Fordring, maa Du opgive at behandle Ideen.

Kristian.

Ja, saaledes er det med mig. I mit Digt om Kirken kunde jeg ikke hæve mig saa højt, at Guds Kjærlighed klang gjennem mine Ord, hans Kjærlighed, der kalder Alle til sin Fred, — saa højt kunde jeg ikke hæve mig, fordi mit Hjerte var for lille til at rumme dem, jeg ikke elsker.

Frederik.

Ja Din Ensidighed er den, at Du vil have en reel Forbindelse mellem Dit empiriske og ideale Menneske, medens Poesien kun fordrer en ideel, og dette ideelle Forbindelsesled kommer hos Digteren istand ved Fantasien. Ved Fantasien hæves det empiriske Menneske til Enhed med det ideale. Og kan det (muligvis i sin Handlen daarlige og elendige) empiriske Menneske i Fantasien glæde sig ved sit ideale Menneskes Syner, da er dette ganske vist tilstrækkeligt

til at digte sandt og skjønt. Men den poetiske Idee fordrer ikke, at jeg ogsaa skal kunne give den Udtryk i mig selv. Var det saaledes, vilde Digterens Række-evne være meget indskrænket, idet han jo kun vilde kunne give et Afbillede af sin egen Virkelighed. Kun der, hvor det naturlige Menneske ligefrem opponerer mod, eller spotter over sit ideale Menneskes Syner og Fornemmelser, vil naturligvis al poetisk Skaberkraft være umulig.

Kristian.

Ja, jeg føler, at dette igrunden er sandt. Men hvad kan det hjælpe, naar jeg tillige føler, at det ikke gjælder for mig? Jeg seer Poesiens Bølge rinde, aner Forfriskelsen, udstrækker Haanden efter Vederkvægelsen; men jeg naar Intet. Og jeg veed, at dette vilde lykkes mig, hvis min Sjæl var høiere, mit Hjerte renere. Dette er vist. Hvad kan jeg sige Andet? — Det ene Menneske kan ikke bedømmes efter det andet, den ene Digter ikke efter den anden. Men jeg er ung, Livet ligger for mig; kan jeg ikke kæmpe og lide, for at hæve min Aand og rense mit Hjerte?

Frederik.

Netop denne Trang hos Dig viser, at Du er anlagt til noget Andet, end til at være Digter. I ethvert Tilfælde tror jeg ikke, at Du vil opnaae Klarhed over Dig selv i de Forhold, hvorunder Du lever. Du har levet saa lidt, har al Din Tid haft Din Tanke henvendt paa det indre Liv. Og der er saa

meget Andet at gjøre til Gjenstand for sin Betragtning, end det, der rører sig i En selv. Den, der ensidig kun vil see ind i sig selv, gaar tilgrunde, ligesaavelsom Den, der kun vil see det, der er udenfor. Mit Raad er: rejs!

Kristian.

Rejse!? Jeg har staaet paa de evige Bjerge; men der følte jeg mig som et Tidens Barn, et forgjængeligt Menneske. Jeg saae Solen staae op. Hvad var den Ild, der brænder i mit Bryst, mod hine Luer? — Jeg stod ved de brusende Vandfald. Hvad var min Røst mod deres? —

Frederik.

Du skal ikke rejse til de ensomme Bjerge, til de stille Steder, men til de folkerige Byer — ud i det bevægede Liv!

Kristian.

Og der skal jeg bedøves? Der skal jeg ved at see Menneskenes Usselhed lære at gjøre mindre strenge Fordringer til mig selv? Ikke sandt? —

Frederik.

Nej — der skal Du styrkes ved at optage Fylde udenfra! Du skal blive rigere ved at see Livet røre sig stort og mægtigt. Det kan Du ikke faae at see herhjemme. Rejs til Amerika og . . . . tag mig med

Dig! Du er rig og kan gjøre det. Af Dig vilde jeg tage derimod. Ogsaa min Udvikling vilde fremmes derved. Hvad siger Du dertil?

Kristian.

Hør, kjære Frederik! Er det virkelig Din Mening, at det vilde fremme Din egen Udvikling, om Du kunde gjøre en saadan Rejse?

Frederik.

Ja, det veed Gud det er! Du skulde blot see, hvilket Menneske jeg endnu kunde blive.

Kristian.

Ja — for saa kunde jeg maaskee nok gjøre Udvej for Dig, at Du kunde komme til at gjøre en saadan Rejse.

Frederik.

Hvad siger Du? — Skulde jeg rejse alene? Du er dog et underligt Menneske! Nei det var isandhed ikke min Mening. Du skal med. Det er jo egentlig Dig, der skal . . . . Hør, Kristian! . . . . jeg gaar saadan omkring og har ikke noget ret Tilhold hos Nogen . . . . Men kunde jeg i et Par Aar stadig være hos et saadant Menneske som Du er, saa tror jeg, at . . . . maaskee . . . . at efterhaanden . . . .

Kristian.

Hvad tror Du?

Frederik.

At mit empiriske og mit ideale Menneske maaskee kunde komme i en noget nærmere Forbindelse med hinanden.

Kristian.

Vi reise imorgen!

Frederik.

Jeg er færdig.

Kristian.

Skal vi gaae os en Tour paa den Bestemmelse?

Frederik.

Ja! men vi vil ikke snakke meer Poesi.

Kristian.

Nej.

IX.

I Kirken.

En Fortælling.

„Hr. Lieutenant, Hr. Lieutenant! Lieutenanten maa vaagne!"

„Hvad Satan er det, Hans, hvorfor vækker Du mig?"

„Om Forladelse, Lieutenanten skal i Kirke idag!"

„I Kirke? er Du gal, Hans, hvad skal jeg i Kirke?"

„Ja, det veed jeg ikke; men Lieutenanten befalede mig igaar at vække Dem idag Kl. 10, da De vilde i Kirke, ... der er nok Konfirmation ...."

„Ah, nu husker jeg det .... i Holmens Kirke! godt, Hans, Du kan gaae."

Og den unge Lieutenant begyndte at gabe og strække sig, idet han mumlede Noget om, at det var haardt at komme saa tidligt op, naar man først var kommen til Ro Kl. 4; „men hun skal jo være saa dejlig, jeg maa dog see hende!"

Derpaa klædte han sig paa og begav sig ind til

sin Ven og Medlogerende, og lidt efter toge de begge skyndsomt Vejen til Holmens Kirke.

Det var en stille og mild Dag med graa Luft og Søndagsduft udbredt over det Hele.

Det var meget længe siden, den unge Lieutenant havde været indenfor en Kirkes Mure.

Enhver af os har vist erfaret, at der gaar noget underligt Sløvende og Søvndyssende igjennem Livet, — en Lethestrøm, der griber os, saasnart vi ikke have os selv under Opsigt, saasnart vore Tanker ikke mere ere samlede om eet Punkt som Hovedmaal: — vi gribes da af Strømmen, og vi mærke det ikke, før vi paa dens vuggende Bølger ere førte langt, langt bort fra Det, hvori en kraftig Sjæl har hjemme.

Af denne Strøm var den unge Lieutenant greben. Han var opdragen af gode og velhavende Forældre til Dyd og milde Sæder, men han havde tidligt forladt Hjemmet og siden den Tid tumlet sig ene i Verden. Uden at han just endnu var bleven et slet Menneske, havde hans Hjerte dog forlængst ophørt at være reent, og han førte allerede i flere Aar en rig Dagdrivers tomme Tilværelse. Som alle saadanne unge Herrer havde han kun en ringe Mening om det andet Kjøn; men han tænkte dog stundom med en vis vemodig Følelse paa den Tid, da han havde haft en anden Mening, da han paa sin Faders Gaard i sine stille Timer i Tusmørket havde siddet og drømt om det Øjeblik, da en ung og dejlig Pige skulde komme, lægge

sin Haand paa hans Hoved, kysse hans Pande, og sige: „jeg elsker Dig!"

Da de to Venner traadte ind i Kirken, var den fuld af Folk; men der var stille og høitideligt derinde, — dæmpede Orgeltoner brusede hen under Hvælvingerne.

Ved at spørge nogle Bekjendte erfarede de, hvor den unge Skjønhed stod, og snart vare de ligeoverfor hende. Hvor hun var dejlig, denne unge Pige! Et henrivende Udtryk af Fromhed og Uskyldighed hvilede over hendes Ansigt og hele Væsen. Den unge Lieutenant havde aldrig seet noget saa Skjønt før; han saae paa hende og vovede neppe at aande. Nu traadte en gammel, ærværdig Præst frem og talte til Konfirmanterne. Han sagde, at nu vare de i Ungdommens og Glædens Dage, fordi de nu vare uskyldige og gode; men Ungdom og glade Dage vare ikke indskrænkede af Aarenes Tal; — det stod til Enhver at bevare Ungdommen og Glæden til de hvide Haars Tid — ved at bevare Hjertet reent.

Da Præsten endte sin Tale, hævede den unge Pige sine Øjne, som vare fulde af Taarer, og lod sit Blik glide hen iblandt Mængden, som om hun søgte Nogen, og derved kom det et kort Sekund til at dvæle paa den unge Lieutenant. Hun slog Øjet ned, men hævede det snart igjen og saae paa ham. Da blev det ham saa underligt. Han syntes, at han maatte græde; han saae sit hele foregaaende Livs Usselhed saa tydeligt for sig, han erindrede sig i dette Øjeblik saa klart sin tidligste

Ungdoms Drømme og Længsler, og det forekom ham, at denne Pige var Ungdommens Engel, der græd over ham. Da strømmede Taarerne ned af hans Kinder, og han græd, som han ikke i mange Aar havde grædt.

„Skam Dig! man leer ad Dig!" — hvidskede hans Ven.

„Om Forladelse! jeg glemte mig selv, jeg blev saa underlig tilmode!" — sagde Lieutenanten, idet han tørrede sine Øjne som et Barn. —

Da Konfirmationen var forbi, trængte en Sværm af Herrer sig frem, for at opfange endnu et Glimt af de unge Konfirmantinder. Men den unge Lieutenant tog en hurtig Afsked med sin Ven, gik ud af Kirken, ud af Stadens Port, ud i det Frie, — langt, langt ud i den aabne Mark, hvor han aldrig før havde været. Her gik han omkring, og mange nye Tanker, som han ikke selv kunde gjøre sig Rede for, gik igjennem hans Hoved. Han følte sig saa let, men dog ogsaa smertelig tilmode. Han angrede sit foregaaende Liv, og han græd over sig selv; og i denne Angerens Graad fandt han sig atter. Han havde ligesom en vis Sky for den larmende Hovedstad, og han blev ved at vandre omkring blandt Bønderne, hos hvem han fandt Logi om Natten. — Men da han saa atter betraadte Byen, var det med ligesaa unge og friske Følelser, som da han betraadte den første Gang.

Da han kom hjem, traf han der sin Ven og Medlogerende.

„Hvor har Du dog været saa længe?" spurgte denne ham.

„Jeg har været paa Landet."

„Ja det vil jeg troe! Du kunde da heller ikke efter Din Opførsel i Kirken være bekjendt for det Første at komme dannede Mennesker for Øje!"

„Nej, det er vist!" svarede Lieutnanten.

„Hvad har Du egentlig bestilt derude?"

„Jeg har gaaet og tænkt og filosoferet; jeg er bleven — ja saa underlig . . . . jeg tror, at jeg er bleven ganske forandret."

„Det var morsomt! jeg har ogsaa gaaet og filosoferet herhjemme."

„Du?"

„Ja saamæn har jeg saa. For seer Du — den lille Pige, Konfirmantinden, som vel sagtens var Skyld i, at Du saaledes prostituerede Dig i Kirken, — hende blev jeg meget forelsket i!"

„Naa og hvad saa?"

„Ja, hvad saa! — nu er hun forlovet!"

„Hvad siger Du?"

„Sandhed! den samme Dag, hun blev konfirmeret, blev hun forlovet med sin Fætter, en juridisk Kandidat. Jeg har det desværre fra en paalidelig Kilde; en af mine Venner kommer der i Huset; men hvad fattes Dig?"

„Intet! jeg maa blot gaae igjen!"

„Skal jeg ikke følge Dig? Du seer saa angreben ud."

„Nej — jeg vil helst gaae alene!" —

Adskillige Aar ere nu henrundne siden hin Konfir-

mationssondag. Den unge Lieutenant er nu ikke ganske ung mere; men saavist som ædle og milde Følelser skabe en bedre, af Aarenes Tal uafhængig Ungdom, — saavist er han ogsaa nu yngre, end han var hin Dag. Han synes lidt melankolsk og stille, men er ellers mild og kjærlig mod Alle; og Alle, som kjende ham, holde af ham, og — er det ikke forunderligt? — ligesom i hans Barndom paa Faderens Gaard sidder han nu atter i sine stille Timer i Tusmørket og drømmer om en uskyldig og dejlig Pige, som kommer og lægger sin Haand paa hans Hoved, kysser hans Pande og siger: „jeg elsker Dig!"

X.

Forlovelse.

En Fortælling.

Cand. theol. Niels Evers og Frøken Petrea Tode vare forlovede med hinanden. Inden de kom saavidt, havde de i meget lang Tid paa det Nøiagtigste studeret hinanden i de Selskaber, hvor de jevnlig mødtes. De ønskede nemlig begge at være fuldkommen overbeviste om Soliditeten af hinandens Dannelse, forinden nogen af dem vovede det afgjørende Skridt. Evers erindrede tydeligt, at den Elskedes Moder, der af Alle ansaas for meget dannet, havde nævnet følgende tre Egenskaber, som en dannet og „betydelig" ung Pige i vore Dage maatte være i Besiddelse af: At kunne læse Dickens i Grundsproget, male i Olie og spille Ouvertüren til Don Juan. „Den der kan præstere dette," havde hun tilføiet, „hun kan Alt!" Det forekom nu Evers, at han havde tilstrækkeligt overbevist sig om, at den Elskede virkelig besad de tre nævnte Færdigheder, og som Følge heraf formodede han ogsaa, at hun „kunde Alt." Men det var dog

kun en Formodning, ganske vis var han ikke derpaa. Navnlig var han ikke uden Frygt for, at hun ikke var ret dygtig i sin Æsthetik. Naar han spekulerede over denne Sag, var det ham vel til Beroligelse at erindre, hvorledes hun nogle Gange havde stoppet Munden paa en bekjendt yngre Æsthetiker, men det kunde maaskee tænkes, at denne Mand alene af Galanteri mod sin smukke og dannede Modstanderske havde erklæret sig beseiret. Paa den anden Side var det dog altid af Betydenhed at kunne indlade sig i Disput med en saadan Mand. Denne sidste Reflektion forekom ham endelig en Dag at være saa trøstende, at han pludselig følte al sin Ængstelse forsvinde. Han friede, og da hans Elskede netop paa samme Tid var kommen til det Resultat, at det nu var paa Tiden at give ham en lille Opmuntring, gav hun ham uden videre Betænkning sit Ja. — Berusede af den første Kjærligheds Henrykkelse, gik de deres første Tour sammen som Forlovede. Saalænge Østergade og Bredgade passeredes, gik Konversationen meget levende; men alt som de kom ud i Grønningen og paa lange Linie, hvor der den Dag var temmelig ensomt, aftog deres Livlighed meer og meer, indtil deres Samtale efterhaanden gik rent istaa. De havde vel begge en Fornemmelse af, at det ikke gik an, saadan at gaae tause paa deres første Spadseretour; men Sagen var den, at de vare vante til at producere sig for et langt større Publikum, end det, de for Øieblikket havde. Da de kom ud i Nærheden af

Klassens Have, brød Solen igjennem Skyerne. Det var blikstille, og Sundet laa saa blankt som et Spejl foran dem; men da Blæsten først fornylig havde lagt sig, var der en temmelig stærk Dønning, der brød sig melodisk i Brændingen. Uvilkaarlig havde de begge en Følelse af, at Situationen ligefrem fordrede en Udtalelse i Retning af Naturens Skjønhed og Herlighed. Da de saa ofte havde hørt hinanden sige træffende og pikante Ting i Henseende til det Poetiske, og de jo ansaae hinanden for at være i høj Grad aandfulde og dybe, vilde enhver af dem sige noget ret Usædvanligt, noget ganske Originalt, og de søgte derfor af den store Masse Poesi, de havde læst, at finde Noget, der kunde passe. Ak! havde de blot været i et Selskab, hvor en Samtale eller et Foredrag kunde have vakt deres Skarpsindighed, — da skulde visselig ingen af dem have været i Forlegenhed; men her — vilde det ikke gaae! De stode saaledes en Tidlang og grundede paa et Indfald, idet de med ængstelige Blikke stirrede ud over Søen, og medens hver enkelt dog altid havde den Trøst under Taushedens Byrde, at den Elskede muligvis kunde fortolke denne Ordknaphed som den dybe Følelse, der, som bekjendt, mangler Ord. Forgjæves! intetsomhelst Citat, endsige noget længere Foredrag vilde indfinde sig, og kun enkelte korte Udbrud, saasom: Hvor smukt! I Sandhed henrivende! var det Eneste, de kunde bringe tilveje. Men jo længere de saaledes stode, des vanskeligere blev Situationen — saameget var dem

idetmindste begge klart, og endelig — som de der i dette Tilfælde lededes af aldeles beslægtede Følelser — brød de paa een Gang overtvært, opgav Kampen og begyndte at gaae hurtigt indad mod Byen. Heri handlede de ret; thi neppe havde de gaaet nogle Skridt, førend den Gud, der jævner de Elskendes Sti, lod dem faae Øie paa nogle Herrer og Damer af deres Bekjendtskab. Disse Frelsens-Engle bleve snart indhentede, eftersom de Elskende her arbeidede til et Maal, der ikke oversteg deres Kræfter, og nu gik det i Fart over lange Linie, opad Bredgade og gjennem Østergade under stedse voxende Livlighed i Konversation og Mimik (de Elskende vare komne i en levende Debat, om Strandvejen, eller Ordrup mest egnede sig til Sommeropholdssted), indtil Lystigheden kulminerede paa Hjørnet af Østergade og Pilestræde. Her forlod deres Bekjendte dem. Ja! Hvo der den Dag havde seet de Elskende saa livlige paa Østergade, vilde vist ikke have troet, at de for kort Tid siden havde staaet i en saadan Nød ude ved Sundet. Og dog var det saaledes. — I de fleste Inklinationsforlovelser skal der ialmindelighed kunne spores en vis Udviklingsproces, foraarsaget ved de forskjellige Individualiteters Sammenstød. Tage vi saaledes denne Forlovelse til Exempel, og lægge vi Mærke til de forskjellige Stadier, de Elskende i det Følgende have at gjennemgaae, forinden de ganske faae gjennemtrængt hinandens Væsen, da maa det synes som om der ikke godt kan være meer end een Mening om en saadan Udviklings

Tilstedeværelse og Berettigelse. — Da de Elskende kom hjem fra deres første Spadseretour, vare de gjensidig bange for at have prostitueret sig for hinanden; men de trøstede sig med, at de samme Aften skulde i Selskab, og at det nok der vilde gaae dem bedre. Det gjorde det ogsaa. Den før omtalte unge Æsthetiker blev umiddelbart før Aftensbordet, under en Samtale om „David Copperfield", i en Haandevending bragt til Taushed af Frøken Tode, navnlig ved Anvendelsen af det Argument, at han vist ikke havde læst Bogen i Grundsproget. (Ved denne Leilighed blev saaledes Nytten af den ene af de tre Færdigheder fuldkommen godtgjort). Og Evers holdt paa given Foranledning et Foredrag over „Kalifen paa Eventyr", hvori han viste Stykkets Skjønheder meget klart og skarpt; især deleshed var den Sammenligning, han anstillede mellem samme Stykkes Forfatter og Aristofanes, af gribende Virkning. Det var nemlig forinden Forfatteren selv havde gjort det. Som sagt — de Forlovede havde god Grund til at være tilfredse med hinandens Præstationer, i hvilken Anledning de ogsaa gave hinanden Komplimenter paa Hjemtouren. —

Men desuagtet, da de Dagen efter atter gik en Tour, havde de paa mindre end en halv Time opbrugt alt det Samtale-Stof, de for Øieblikket havde disponibelt — til deres egen store Forbauselse. Hvorledes kunde vel dette egentlig gaae til? Havde de ikke seet andre Nyforlovede at være opfyldte af det interessanteste Stof og at gribe enhver Lejlighed til at tale ene sammen?

— Havde de blot turdet tage deres Tilflugt til almindelige Menneskers Tale, men de havde begge en Følelse af, at dette aldeles ikke passede sig: Nyforlovede talte jo om ganske særegne Ting paa en ganske særegen Maade — deri vare de bedste Forfattere enige. I den følgende Tid brugte de hjemme at forberede sig paa smaa Foredrag, som de da holdt for hinanden paa deres Toure. Dette var jo vistnok en god Idee, isærdeleshed da de efterhaanden lærte at trække Foredragene saa langt ud som muligt ved Hjælp af Pauser og tilfældige Distraktioner; men de bleve dog snart kjede heraf, deels paa Grund af den besværlige Arbeidsformerelse, som det kostede dem, deels fordi de jevnlig maatte holde Foredrag om Aftenen i Selskaber, og følgelig var det nødvendigt at økonomisere med Stoffet. Og vare desuden ikke de bedste Forfattere atter enige i, at naar de Elskende vare komne saavidt, at de vare forlovede, var deres indbyrdes Liv at regne som en stedsevarende Festdag, fuld af Fred og Hvile? — De hørte derfor op hermed. Og de indtraadte derved i det andet Stadium af deres Kjærligheds Udvikling: De forsøgte ikke mere at tale om interessante Ting, men vovede ejheller endnu at tale ordinært. De vare saaledes i en kritisk Stilling, hvilket de begge altfor vel følte. Som de en Dag, da de i længere Tid havde befundet sig paa dette vanskelige Stadium, spadserede paa Langelinie, holdt Kandidaten, der igrunden var en ret klartseende Mand, følgende lille Foredrag, hvorom det maa bemærkes, at

han ikke havde forberedt sig dertil i Hjemmet: „Kjæreste Petrea! jeg har stundom en Fornemmelse af, at jeg vist ikke er saa underholdende og interessant, som Du ifølge Din Aand og Dannelse kan og maa gjøre Fordring paa hos Din Forlovede. Jeg veed ikke ret, hvorledes det er — naar vi ere ene sammen, imponerer Din Nærhed mig saaledes, at jeg føler min Tunge bunden, og mine bedste Ord og Følelser blive mig siddende i Halsen. Denne Tilstaaelse tror jeg at skylde baade mig selv og Dig at aflægge." „Men er det dog ikke forunderligt," svarede Petrea — „ganske saaledes gaar det ogsaa med mig ligeoverfor Dig, kjæreste Niels. Jeg har hvert Øieblik en Følelse af, at Alt, hvad jeg kunde have Lyst til at udtale, maa tage sig ubetydeligt og intetsigende ud for en saadan Mand som Du er. Jeg har ofte tænkt paa, hvorledes jeg vel skulde kunne overvinde min Generthed." Kandidaten trykkede ømt sin Elskedes Haand, saae hende kjærligt ind i Øjet og sagde: „Hvor interessant! vi have det altsaa begge paa samme Maade. Kjæreste Petrea! bliv ikke vred for hvad jeg nu vil foreslaae Dig. Jeg tror at vide et Middel, hvorved vi vistnok kunne overvinde den Generthed, som forhindrer os fra at udtale vore høieste Følelser og interessanteste Tanker for hinanden. Lader os i nogen Tid paa vore Toure, og naar vi ellers ere ene sammen, tale sammen som — som, ja — kort sagt — som — almindelige, ganske almindelige Mennesker. Bliv ikke vred . . . . men mener Du ikke, at vi, ved paa en saadan Maade at tale sammen,

efterhaanden ville vænne os saaledes til hinanden, at vor gjensidige Følelse af Generthed vil forsvinde?" Da gjengjeldte hans Elskede hans kjærlige Blik og hans Haandtryk, og hun svarede: „Kjæreste Niels! det er ganske og aldeles mine egne Tanker, Du der udtaler. Lader os for en Tid tale sammen som ganske almindelige Mennesker!"

Og fra den Tid talte de som ganske almindelige Mennesker.

Efter denne Samtale indtraadte de i deres Kjærligheds tredie Stadium: De følte sig ikke mere forpligtede til at være interessante for hinanden og vare glade og tilfredse ved at afhandle saadanne Gjenstande, hvorom ganske almindelige Menneskers Konversation drejer sig, saasom Venners og Bekjendtes Nedrivelse, samt Skuespilleres, Modepræsters og andre lignende Konstneres meer eller mindre alsidige Bedømmelse. — Saaledes havde de da naaet den Havn, der er bestemt for saadanne Elskende, og fra nu af vare de ogsaa fuldkommen lykkelige med hinanden. Nu have de været forlovede i 2 Aar; men Tiden har ingen Magt over saadanne Elskendes Kjærlighed, og de elske hinanden lige saa højt som i deres Kjærligheds første Dage, — ja om muligt højere; thi de have i Tidens Løb erkjendt, hvor fortræffeligt de passe til hinanden, og de vide formedelst Studiet af de bedste Forfattere, at dette er Kjærlighedens solideste Grundvold. De nære ogsaa endnu den selvsamme høje Mening om hinandens Interessanthed; thi vel

ere de ikke interessante om Dagen, men om Aftenen have de saa til Gjengjeld dobbelt Ære af hinanden. At de ikke ere uden en vis Opfindelses-Evne, synes mig idetmindste eet Træk, som man har afluret dem, at tyde paa (en Opfindelse, som herved anbefales til Andre i lignende Tilfælde). Naar det paa deres daglige, reglementerede Toure stundom kan hænde sig, at de i mild Taushed gaae hensunkne i Glæde over deres Kjærligheds-Lykke, og de i en saadan stille, poetisk Situation see Bekjendte under Opmarsch, have de snedigen fundet paa at bevæge Læberne, gestikulere med Energi og lee høit, — som om de vare i en levende Samtale. Af ja!

Anm. Den første Samtale af „To Tider“, samt „En Præst“ og „I Kirken“ have tidligere været trykte; den f. Samt., i en noget forandret Skikkelse, i „Nord og Syd,“ En Præst, og I Kirken i „anonym Nytaarsgave“ for 1853.

